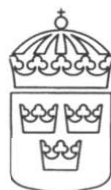

Riksdagens protokoll

1993/94:109

Tisdagen den 24 maj

Kl. 18.00 – 20.09

Protokoll
1993/94:109

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollen för den 16, 17 och 18 maj.

2 § Svar på fråga 1993/94:500 om Gotlands status i ett EU-perspektiv

Anf. 1 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Kenneth Attefors har frågat mig vad regeringen ämnar göra för att Gotland skall få den status som dess öläge rimligen ger i ett EU-perspektiv.

Gotland är en ö och har som sådan en unik "östatus" och särskilda geografiska förutsättningar både i och utanför EU. Gotland är samtidigt en integrerad del av Sverige, den svenska förvaltningsstrukturen och den svenska ekonomin – låt vara med en något större dominans av jordbruks- och turismsektorerna än landet i övrigt. Båda dessa faktorer har beaktats i våra förhandlingar med EU.

Huvudinriktningen har varit att skapa så gynnsamma villkor som möjligt för Sverige i sin helhet. Den uppgörelse som nåtts mellan Sverige och EU:s medlemsländer är av avgörande betydelse för hela Sverige, inte minst vad gäller förutsättningarna för investeringar och ekonomisk tillväxt och därmed möjligheter att skapa nya jobb och bygga en stabilare grund för vår välfärd. Detta är fördelar som i varierande grad kommer alla regioner till del, och jag utgår från att Gotland delar uppfattningen att detta är det centrala.

Som komplement till detta har vi strävat efter att beakta regionspecifika intressen i förhandlingarna. För Gotlands del har detta arbete underlättats av Gotlands kommuns och Gotlands länsstyrelses engagemang under förhandlingsarbetet. Detta gäller inte minst vitboken om Gotland och den europeiska integrationen som regeringen och jag själv har tagit del av med stort intresse.

I ett EU-perspektiv kan Gotland på många sätt jämföras med en annan ö i Östersjön som sedan ett drygt 20-tal år befinner sig i EU – nämligen Bornholm. Regeringen har, precis som i fallet Bornholm, sökt lösningar på Gotlands speciella problem och behov inom ramen för det existerande regelverket i EU – framför allt inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken

och den gemensamma regional- och strukturpolitiken. Ett särskilt Gotlandsprotokoll har således inte varit aktuellt.

I uppgörelsen mellan Sverige och unionens medlemsländer förbinder sig unionen att noga studera Gotlands situation vid sammanställningen av listan över områden som kan åtnjuta så kallat LFA-stöd, dvs. stöd till mindre gynnade områden. Regeringens utgångspunkt är därvid att Gotland skall kunna erhålla LFA-stöd. Sverige får vidare stöd till miljöåtgärder i landskapet genom den gemensamma jordbrukspolitiken. Dessa kan utnyttjas för landskapsvård, minskad kemikalieanvändning, stöd till ekologisk odling m.m. En utredning undersöker för närvarande vilka program som kan komma i fråga i Sverige, och ett svenskt program är under utarbetande.

För närvarande pågår också arbete med att fastställa de exakta geografiska avgränsningarna för bl.a. målområdena i den gemensamma regional- och strukturpolitiken. För Gotlands del är stöd till strukturuomvandling i lantbruket (5 a) och stöd till utvecklingen på landsbygden (5 b) aktuellt. Detta skulle ge djur- och arealbidrag utöver de som allmänt utgår i den gemensamma jordbrukspolitiken samt ge möjlighet att få strukturfondsmedel från EU för landsbygdsutveckling i form av turism- och serviceanläggningar och för omställning till alternativa grödor i jordbruket. På Bornholm finns ett stort antal exempel på lyckade mål 5 b-projekt som delfinansierats av EU.

Gotland bör vidare kunna delta i vissa program inom ramen för de s.k. kommissionsinitiativen, t.ex. LEADER och INTEREG. På Bornholm har dessa bl.a. finansierat ett innovationscentrum.

Vad gäller jordbruket på Gotland är det min övertygelse att vi med de kvoter inom olika områden på jordbrukssidan som vi lyckades förhandla fram, kombinerat med de olika stödformer som också finns inom EU:s system, bör kunna uppnå en generellt sett god situation för jordbruket på Gotland. När detta är sagt kan jag bara beklaga att någon lösning av problemen för Roma sockerbruk ännu inte finns i sikte.

Gotlands östatus beaktas dessutom redan i den svenska politiken. Ett bra exempel på åtgärder inom ramen för den "stora regionalpolitiken" är den utbyggnad av den högre utbildningen som äger rum på Gotland. Ett annat exempel är stödet till Gotlandstrafiken. Detta påverkas inte av ett EU-medlemskap.

Den entreprenörsanda som har manifesterats genom bl.a. vitboken och de gryende förutsättningarna för Gotland som mittpunkt i den baltiska och nordeuropeiska regionen ger anledning till optimism. Detta gäller i synnerhet som det gränslösa Europa med fri rörlighet för varor, tjänster och människor – och de förbättrade konkurrensvillkor som ett EU-medlemskap medför – öppnar nya och spännande perspektiv.

Anf. 2 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Först vill jag tala om varför jag har engagerat mig i den här frågan. Jag är medlem i kommittén för Gotlandstrafiken. Jag är inte gotlänning. Jag är göteborgare och representerar Bohuslän här i kammaren. Jag har fått en del telefonsamtal från personer som har begärt att jag skall ställa den här frågan. Dessutom har jag sett i

tidningen, Svenska Dagbladet, att ni på något sätt sjabblade bort Gotlands östatus i förhandlingarna. I Svenska Dagbladet finns rubriken "Sjabbel drabbar Gotland". När man talar med en del gotlänningar påstår de att de har haft mycket kontakt med folk i Stockholm för att försöka få in frågan i diskussioner med Bryssel för att man skall få ett särprotokoll för Gotland.

Jag anser att det är viktigt med ett särprotokoll för Gotland för att ön behöver denna "kick off". Man har nämligen hållit på att utreda frågan om kommunikationer till och från fastlandet i över 45 år och aldrig kommit någon vart. Man skulle behöva en ny typ av "kick off" för att lösa problemet en gång för alla.

I svaret hänvisades till Bornholm. När det gäller särprotokoll tänkte vi främst på Åland. I den utomordentliga vitboken skrivs att moms på persontransporterna till och från Gotland bör reduceras till noll. En allmän moms-sänkning bör genomföras på Gotland, för att gynna turisttrafiken till Gotland. Det sägs också att möjligheterna till andra former av regionalt riktade skattesänkningar bör diskuteras vidare.

Jag vill därför ställa en följdfråga till statsrådet. Har Svenska Dagbladet och kommunalrådet Klintbom fel? Var det inget sjabbel utan var det planerat att det inte skall vara ett särprotokoll för Gotland?

Anf. 3 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag vill säga att det inte är fråga om sjabbel. Jag har diskuterat frågan mycket noggrant med företrädare för Gotland i samband med att de besökte mig för att överlämna den s.k. vitboken. Om jag inte missminner mig skedde diskussionen vid den tidpunkten.

Vi diskuterade olika sätt att beakta Gotlands problem. Ett särprotokoll diskuterades. Om jag inte missminner mig finns ett utkast i vitboken. Vi diskuterade regionalpolitiken, jordbruket, Roma och en rad olika åtgärder. Vi diskuterade på vilka fronter man kunde gå fram, var det var aktuellt att gå fram och var jag bedömde att man skulle gå fram. Jag indikerade då klart att jag inte ansåg att ett särprotokoll var den väg man borde gå, utan att man borde söka gå fram på regionalpolitikens, jordbrukets och ett antal andra områden där vi har drivit Gotlands intressen mycket kraftigt under förhandlingarna. Skälet till att vi inte drev kravet på ett särprotokoll är att ett sådant i första hand syftar på mycket långt bort liggande öar eller på öar med särskild status. Åland är ett exempel på en ö med särskild status.

Jag tycker att man skall tala klartext på dessa punkter. Vi vet att frågan om taxfree har varit uppe till diskussion under många många år. Den har stötts och blötts i olika utredningar. Det är mycket möjligt att den kommer upp i den här utredningen också. I varje utredning hittills har frågan avvisats på olika grunder. Enligt mitt sätt att se vore det underligt om vi i Sverige har utgångspunkten att taxfree inte skall förekomma och just i detta syfte skulle driva tanken på ett särprotokoll. Det hade varit oärligt enligt min mening.

Anf. 4 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Tack! Det handlar just om taxfreeförsäljningen. Man kan jämföra Gotland med Öland – förlåt, jag menar Åland. Jag kan inte se den

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

moraliska skillnaden. Jag kan inte förstå att det är mer omoraliskt att ta sig en snaps på väg till ön Gotland än att ta den på väg till ön Åland.

Man kanske skulle kunna få till stånd en "kick off" för Gotland före 1999, när taxfreeförsäljningen försvinner. Detta skulle kanske ha varit en bra signal.

Jag har läst ur ett tal som kommunalrådet Klintbom höll i Gotland. Man önskar en egen representant för Gotland i Bryssel. Min följdfråga blir: Hur ställer sig ministern till ett sådant önskemål?

Anf. 5 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Först gjordes en hänvisning till Öland. Det kanske ligger närmare till hands än Åland. Åland har ju en alldeles speciell status.

Jag vet att det finns olika uppfattningar i fråga om taxfreeförsäljningen. Men det är en fråga som bör diskuteras på hemmaplan; det har den också gjorts. Det finns enligt min mening inga skäl att gå omvägen över Bryssel för att försöka klara ut en sådan här fråga. Det finns olika uppfattningar nationellt. Låt oss respektera att det finns det i denna fråga lika väl som det finns olika uppfattningar här i landet om Systembolaget! Vi har sagt att detta är något som skall avgöras på hemmaplan och inte i Bryssel.

När det gäller följdfrågan vill jag säga att det finns många som låter sig representeras på olika sätt i Bryssel för att bevaka sina intressen. Varför skulle inte det gälla i fråga om Gotland?

Anf. 6 KENNETH ATTEFORS (nyd):

Fru talman! Tack så mycket! Jag tror inte att jag har några fler följdfrågor. Jag tycker att statsrådet har utvecklat svaren väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1993/94:501 om försäljning av ubåtar till Pakistan

Anf. 7 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Bengt Hurtig har med anledning av uppgifter i pakistansk press frågat mig om den svenska regeringen har krävt av Kockums att en eventuell ubåtsaffär med Pakistan skall vara fri från "kommissioner" till mellanhänder och vapenagenter.

Eftersom det är Pakistan och inte Sverige som skall köpa ubåtar borde Bengt Hurtigs fråga rätteligen ställas till den pakistanska regeringen och inte till den svenska. Jag kan emellertid upplysa Bengt Hurtig om att den pakistanska regeringen i förhandlingarna med samtliga potentiella leverantörer har krävt att de skall underteckna en kontraktsförpliktelse om att de inte har betalat kommissioner till agenter eller gjort andra betalningar till mellanhänder i Pakistan. Kockums har uppgivit för KMI, Krigsmaterielinspektionen, att man inte använder sig av agenter i Pakistan och har sagt att man inte tvekar att underteckna en sådan kontraktsförpliktelse.

Anf. 8 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag får tacka för svaret.

Såvitt jag förstår verkar regeringen aktivt för att Kockums skall kunna genomföra den här affären. Då borde man rimligen också vara intresserad av att inga kommissioner eller mutor förekommer. Om sådant skulle förekomma får man nog räkna med att såväl regeringens som Sveriges anseende i den här regionen skulle skadas – inte bara Kockums. Vi har ju erfarenheter sedan Indienaffären, som gällde kanoner.

Det är visserligen i boulevardpressen som det skrivs om detta, men man citerar ändå den pakistanska tidningen The News. Det står:

”Den intensiva lobbyverksamhet som under ett drygt år bedrivits i Islamabad för att säkra ordern till Kockums har trappats upp under den senaste tiden. Kockums sägs ha lovat miljontals dollar i mutor till pakistanska ämbetsmän om Kockums får kontraktet.

Källor uppger att en ämbetsman vid utrikesdepartementet, som mycket aktivt arbetat för att det svenska företaget ska få kontraktet, har blivit lovad en ’kommission’ av Kockums på 4,5 miljoner dollar.

En annan lobbyist har blivit lovad 6 miljoner dollar. Sammantaget sägs Kockums ha lovat att betala ut mutor – – – på omkring 20 miljoner dollar.”

Det är klart att detta är allvarliga uppgifter. Det borde rimligen vara av svenskt intresse att sådant här inte förekommer.

Anf. 9 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Jag har också tagit del av dessa tidningsuppgifter. Jag menar att varje tidningsuppgift bör uppmärksammas. De kan om inte annat tjäna som en väckarklocka, inte minst för alla inblandade parter. Det är ytterligare ett skäl för att man från pakistansk sida och från de medverkande företagens sida går i författning om att det inte skall förekomma några mutor eller mellanhänder i dessa affärer. Det är det första jag vill säga.

Det andra jag vill säga är att det självfallet är av svenskt intresse att svenska företag respekterar sina åtaganden och i det här fallet de villkor som uppställs för en anbudsgivning. Detta är en synnerligen viktig affär. Vi har från svensk sida all anledning att se till att de spelregler som gäller för affären respekteras. Inte minst av det skälet har vi också varit i kontakt med Kockums för att ånyo försäkra oss om att man iakttar de regler och bestämmelser som har uppställts för affären.

Anf. 10 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag tackar för den tydliga markeringen. Jag vill passa på att ställa en följdfråga som berör detta.

I Far Eastern economic review från i fredags – den 20 maj – kan man finna att det tydligen har förekommit en debatt i det pakistanska parlamentet.

Inrikesminister Maj-Gen Naseerullah Babar säger att man skall fortsätta med kärnvapenprogrammet. Man har inte för avsikt att låsa programmet och inte fortsätta med det. Det har förekommit information i parlamentet om att något sådant skulle ha skett. Det vill han kraftfullt tillbakavisa. Han säger att han, på grund av att han har varit med om att utkämpa tre krig

mot Indien, är fullt medveten om att terrorbalansen är ett måste för landets säkerhet.

Jag tänkte fråga om regeringen har fått någon information som tyder på att dessa ubåtar kan bli utrustade med kärnvapen.

Anf. 11 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Fru talman! Mig veterligen rör det sig om konventionella ubåtar som icke kan användas för detta ändamål. Jag var inte beredd på frågan och kan alltså inte helt borga för att svaret är riktigt. Men mig veterligen förhåller det sig på detta sätt. Jag har inte läst denna uppgift i Far Eastern economic review.

Anf. 12 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Man kan naturligtvis inte begära att utrikeshandelsministern oförberedd skall kunna svara på en sådan här fråga. Det kanske finns anledning att återkomma till frågeställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1993/94:523 om svartjobb inom anläggningsbranschen

Anf. 13 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förhindra att oseriösa entreprenör- och åkeriföretag snedvrider marknaden inom bygg- och anläggningsbranschen.

Jag delar Sten Anderssons åsikt att det är ett allvarligt problem om inte alla företag inom transportnäringen följer gällande bestämmelser inom yrkestrafiklagstiftningen och andra rättsområden. Detta kan få till följd att de seriösa trafikutövarna inte kan fortsätta som näringsidkare och att anställda förare blir utan arbete. Härtill kommer effekter i form av ett undandragande av skatter och avgifter till det allmänna. Med en otillräcklig tillsyn av trafiken finns också en risk för försämrad trafiksäkerhet.

Det är mot denna bakgrund som regeringen under senare år har beslutat om ett antal propositioner som syftar till att skärpa tillsynen över den yrkesmässiga trafiken. Förslagen har överlag tillstyrkts av riksdagen. De är inte enbart inriktade mot taxibranschen utan syftar till att stävja missförhållanden inom den yrkesmässiga trafiken i dess helhet och då inte minst inom åkerinäringen.

Som exempel kan jag nämna att yrkestrafikregistret och kronofogdemyndighetens s.k. utsökningsregister skall kunna sambearbetas. Härigenom får länsstyrelserna vetskap om tillståndshavaren släpar efter med skatter och avgifter eller om det finns betalningsinställelse, likvidation, ackord, näringsförbud eller om företaget eller de granskade personerna är försatta i konkurs. Vidare skall länsstyrelserna få terminalåtkomst till polisregistret. Härigenom kan tillståndsgivningen effektiviseras. Det skall också finnas klarare regler för polisens information till länsstyrelserna om misstänkt brottslighet, strafförelägganden och domar.

En viktig åtgärd är att ett beslut om återkallelse av ett trafikillstånd skall gälla omedelbart. På så sätt förhindras att ett oseriöst företag kan fortsätta sin verksamhet under loppet av flera år framåt med bl.a. stora skatteförluster för det allmänna som följd.

De åtgärder som nu vidtas innebär att länsstyrelserna får bättre verktyg i sina händer för att skärpa tillsynen av den yrkesmässiga trafiken.

Något ointresse från myndigheternas sida finns ingalunda, men det kan på sina håll ha funnits brist på resurser. Riksdagen har därför efter förslag av regeringen beslutat om en betydande resursförstärkning till länsstyrelserna för deras tillsynsarbete. I pengar räknat rör det sig om en ökning med ca 45 %.

Jag vill också nämna att Vägverket genom regeringens beslut den 28 april i år har fått i uppdrag att redovisa vissa frågor rörande upphandling av entreprenader. Regeringen betonar därvid vikten av att det vid all upphandling av väghållningstjänster råder lika villkor för de företag som deltar i konkurrensen. En annan viktig aspekt är att alla anbud och anbudsgivare behandlas lika. En tredje aspekt är att en långsiktig konkurrens bevaras och utvecklas på marknaden.

Mot bakgrund av ovanstående har regeringen uppdragit åt Vägverket att bl.a. redovisa hur verket kontrollerar att i upphandlingar deltagande företag inkl. underentreprenörer har fullgjort eller fullgör sina förpliktelser gentemot de anställda och det allmänna enligt lagar och avtal.

Syftet är att, som Sten Andersson nämner, få bort svartjobben inom anläggningsbranschen.

Anf. 14 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som jag betecknar såsom mycket positivt. Jag hoppas bara att det inte blir lika tomma ord som 1981, då man kunde läsa om exakt samma problem i denna bransch. 13 år har gått sedan dess, men problemen är fortfarande lika aktuella. Det gäller inte bara taxinäringen. Det är näst intill omöjligt för den egenföretagare som vill bedriva en seriös verksamhet att fortsätta inom branschen med den konkurrens som nu gäller.

Många, inkl. polisen, har känt till att problemen finns. Man vet vad svartåkarna sysslar med, men man har inte haft resurser till att ingripa. Det är ganska konstigt. Om jag såsom enskild person anlitar en hantverkare, som har problem med sina skatter, kan jag bli tvungen att betala hantverkarens skatter. Den lag som gäller för enskilda människor borde gälla även för dem som anlitar s.k. svartåkare.

Ett annat problem är att ett seriöst företag kan lämna anbud och få jobbet men sedan i sin tur anlita en åkare, som är om inte kolsvart så i alla fall på gränsen. Det undergräver hela branschen och de seriösa företagens förmåga att konkurrera.

Jag vill avsluta med att ställa en fråga. Statsrådet säger i svaret att länsstyrelserna skall få mer resurser. De har haft resurser tidigare, men de har prioriterat på olika vis. Kommer det nu ett dekret från regeringen om att länsstyrelserna verkligen på allvar skall prioritera dessa frågor? Det får inte bli på det sättet att man prioriterar i Skåne men inte i Jämtland.

Anf. 15 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! På Sten Anderssons fråga vill jag svara att de pengar som nu kommer länsstyrelserna till del är öronmärkta för just detta speciella ändamål, nämligen att öka tillsynen över den yrkesmässiga trafiken. Pengarna är fördelade över landet på ett sådant sätt att de skall ge en fullgod täckning.

Utöver de saker som jag tog upp i mitt svar vill jag också nämna att regeringen redan i budgetpropositionen föreslog riksdagen att fatta beslut om medel till en kraftig förstärkning av åklagarväsendet. Medel skall alltså anslås som säkerställer att 30 nya ekoåklagare ställs till förfogande. I kompletteringspropositionen redogör vi också för samordningen av insatserna mot denna typ av ekonomisk brottslighet. Av den redogörelsen framgår även att regeringen för innevarande budgetår har avsatt 60 miljoner kronor inom Polisens område för kampen mot den grövre brottsligheten, varav minst 30 miljoner kronor avser den ekonomiska brottsligheten. Detta är en prioritering som skall fortsätta också under budgetåret 1994/95. Tanken är att regeringen genom planeringsdirektiv skall verka för att Polisen får 50 miljoner kronor för detta ändamål.

Det är väldigt viktigt att staten i sin egen upphandling av entreprenadtjänster följer upp detta. Därför är det mycket glädjande att regeringen nu har givit detta uppdrag till Vägverket. Jag ser fram mot den uppföljning som, Sten Andersson, också inkluderar hur underleverantörerna till de entreprenörer som har fått t.ex. stora infrastrukturentreprenader sköter sig i dessa förhållanden.

Anf. 16 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag erkänner att det är en mycket stark markering som statsrådet gör här i dag i riksdagens talarstol. Men vi har detta med decentralisering, och jag är litet rädd för att länsstyrelserna får en summa pengar och kan disponera dessa resurser efter eget gottfinnande. Efter vad som har skett tidigare befarar jag att länsstyrelserna kanske prioriterar sina pengar på ett annat sätt än departementet har avsett.

Jag har inte tagit upp denna sak därför att någon åkare, som har känt sig förfördelad vid en entreprenad, har ringt till mig och tyckt att livet var litet egendomligt och trist, utan det är en samfällid kritik som har framförts till mig från enskilda och organisationer, vilka anser att denna marknad, om det fortsätter på detta vis, till slut kommer att bli ett inferno. Då kan de som i framtiden finns kvar på marknaden betecknas såsom icke seriösa.

Anf. 17 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag vill i detta sammanhang också gärna nämna det nya samarbetsavtal som har ingåtts mellan Vägverket och Rikspolisstyrelsen. Det går ut på att dessa två myndigheter tillsammans mycket kraftigt skall öka kontrollen av fordon på väg. Jag har redan läst i rapporterna hur man har börjat ta itu med detta. Man kommer alltså att fördubbla antalet fordonskontroller till minst 120 000 under innevarande år. Minst 60 000 kontroller kommer att göras även av kör- och vilotider samt av taxameterutrustning inom taxibranschen. Dessutom har vi infört ett system enligt EES-avtalet, där åkarna skall ställa en ekonomisk garanti per fordon. Även den åtgärden

tror jag kommer att verka i det syfte som Sten Andersson och jag här är ute efter.

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 18 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Efter dessa klara deklARATIONER hoppas jag att jag slipper återkomma i form av frågor, interpellationer eller motioner. Jag hoppas att det framtida scenario som statsrådet har redogjort för skall bli verklighet och att man får ordning på denna i dag mer eller mindre laglösa bransch. Det skulle innebära att vi slipper diskutera dessa frågor och att vi vet att de lastbilar, grävmaskiner och schaktmaskiner som kör på våra gator och torg körs lagligt.

Anf. 19 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag delar helt och hållet Sten Anderssons förhoppning på denna punkt. Dock vill jag gärna säga att det inte räcker med åtgärder från statens sida. Det är också angeläget att vi såsom medborgare ökar vårt etiska medvetande och inser att en gemensam etik också inom affärlivets område är den absolut viktigaste förutsättningen för att även dessa frågor skall lösas.

Anf. 20 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Statsrådets senaste replik kanske var ett valtal.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1993/94:536 om den särskilda avgiften för kataloguppgifter

Anf. 21 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Harry Staaf har frågat mig om jag är villig att verka för att makar och samboende med olika efternamn utan extra kostnad kan få kataloguppgift för respektive namn införd.

Det bolag inom Telia som är ansvarigt för telefonkatalogen är Publimedia. Enligt vad jag erfarit från Publimedia är telefonkatalogen en kommersiell produkt som är ekonomiskt fristående från telefonabonnemanget. Grunduppgiften, dvs. namn, adress och telefonnummer, förs in kostnadsfritt och finansieras via annonsintäkter i katalogen. Uppgifter utöver grunduppgiften är förknippade med kostnader, och en avgift tas därför ut för extra uppgifter.

Telefonkatalogen är ur skattesynvinkel att betrakta som en reklamprodukt och avgifterna belastas således med reklamskatt. Då grunduppgiften, dvs. namn, adress och telefonnummer, är kostnadsfri utgår ingen reklamskatt på denna.

Att fastställa avgifter för kataloguppgifter är en sak för Publimedia och ytterst för Telia.

Anf. 22 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Bakgrunden till min fråga är en motion som vi i skatteutskottet har haft att behandla. I

motionen konstateras det att det blir mer vanligt att parterna behåller sina egna efternamn när de ingår äktenskap. I samband med telefonabonnemang uppstår då ett problem. I allmänhet har familjen ett gemensamt abonnemang. Om makarna däremot har olika efternamn kan man mot extra kostnad få bägge efternamnen införda under respektive bokstav. Men för detta utgår en avgift. Dessutom utgår reklamskatt, som kommunikationsministern konstaterade.

Motionären vill att reklamskatten skall tas bort för efternamnsuppgifterna i telefonkatalogen för privata hushåll. Utskottet svarade vid behandlingen av denna motion att man hade förståelse för de synpunkter som ligger till grund för yrkandet. Men eftersom det är en fråga om hur Telia AB tar ut sina avgifter är man inte beredd att tillstyrka ett särskilt undantag för dessa uppgifters införande.

Av kommunikationsministerns svar kan man utläsa att det borde vara möjligt för Telia att undvika att i varje fall reklamskatten tas ut. Vi har ju i dag en kvartalsavgift till ett belopp av 309 kr, inkl. moms. Det finns också ett abonnemang som kallas telemini. Det kostar 209 kr. Det borde alltså vara möjligt att införa – om man inte vill bjuda på detta – ett abonnemang som kallas telemaxi som kostar 361 kr i kvartalsavgift. Om kommunikationsministern är intresserad kan jag i min nästa replik tala om hur jag kommit fram till den uppgiften.

Anf. 23 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag representerar ju 100 % av ägandet i Telia. I den egenskapen är det naturligtvis alltid intressant att hitta kreativa lösningar på de problem som kunderna har. Jag ser därför, fru talman, fram emot Harry Staafs fortsatta förklaring av sitt intressanta förslag.

Anf. 24 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! För införandet av den separata kataloguppgiften tar Telia ut en avgift på 168 kr, därtill kommer moms 42 kr. Tillsammans med reklamskatten på 23 kr blir beloppet 233 kr.

Om man kunde ta ut detta belopp i form av en abonnemangsavgift slipper parterna betala reklamskatten på 23 kr. Beloppet blir då 210 kr, vilket blir 52:50 kr per kvartal – men femtioöringen borde man kunna bjuda på. Abonnemangsavgiften per kvartal blir då 361 kr.

Det är väl ändå inte så, att Publimedia lever sitt eget liv. Ägaren borde kunna ha litet inflytande. Jag frågar därför kommunikationsministern än en gång: Är kommunikationsministern villig att verka för att få detta företag litet mer konstruktivt i dess sätt att tänka?

Anf. 25 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sedan den 1 juli förra året är Telia ett aktiebolag. Statens direktstyrning av verksamheten har därmed upphört. Telia är numera ett kundorienterat företag. Jag är helt övertygad om att inte minst den konkurrens som redan uppenbarats sig på den svenska telemarknaden gör att lyhördheten gentemot kunderna ökar dag för dag. Väldigt mycket talar för det; det kan man se inte minst av de mätningar som företaget självt gör. Jag är överty-

gad om att om Harry Staaf framför dessa synpunkter till Telia kommer man där att visa sig lyhörd och ta till sig det som är konstruktivt och möjligt att genomföra.

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 26 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för det goda rådet. Jag hoppas att kommunikationsministern i sina samtal med dem som representerar ägarna kan hjälpa till att få bolaget ännu mera kundorienterat.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1993/94:539 om fosterhemsplaceringar

Anf. 27 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att undanröja eventuella vanföreställningar hos sociala myndigheter när det gäller fosterhemsplaceringar hos nära släktingar.

Frågan ställs med anledning av ett uttalande av en professor i socialt arbete om att socialsekreterare misstror mormödrar.

Det är viktigt att öka medvetenheten om och förståelsen för den roll som barnets bakgrund och släktförhållanden spelar. När barn förlorar sina föräldrar eller när föräldrarna brister i sin omvårdnad av barnen kan släkten utgöra ett viktigt stöd.

Socialtjänsten har under senare år kritiserats för att inte utreda barns förhållanden och behov tillräckligt väl inför familjehemsplaceringar. Bl.a. har kritiken gällt att socialtjänsten haft bristande kunskap om barnets nätverk och därför inte tagit till vara resurser som t.ex. mor- och farföräldrar.

Jag vill börja med att säga att det pågår en hel del utvecklingsarbete inom socialtjänsten med syftet att uppmärksamma barnen i individ- och familjeomsorgens arbete med utsatta familjer.

Mot bakgrund av den kritik som förekommit gav regeringen därtill i april 1993 Socialstyrelsen i uppdrag att, i samarbete med myndigheter och organisationer som är verksamma inom området, utveckla familjehemsvården i landet. Inom ramen för detta arbete behandlas även frågorna kring valet av familjehem och släktens betydelse för barnet.

I Allmänna barnhusets regi pågår också utbildning för att utveckla metoder att välja familjehem och förbereda familjehemmet för sin uppgift.

Jag anser att ytterligare åtgärder för närvarande inte krävs från regeringens sida. Socialstyrelsen redovisar sitt uppdrag den 1 april 1995. Vi får då ta ställning till om ytterligare åtgärder behövs för att utveckla socialtjänstens arbete när det gäller familjehemsvård.

Anf. 28 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret.

Jag är nöjd med att socialministern klart deklarerar att det är viktigt att öka medvetenheten om och förståelsen för den roll som barnets bakgrund och släktförhållanden spelar. Det är en viktig markering.

Jag har en känsla av att det är litet grand av en förlegad 68-syn på familje- och släktförhållanden som finns kvar i vissa sammanhang inom socialtjänsten. Jag generaliserar inte. I många fall sköter socialtjänsten sina uppgifter bra. Många socialnämnder och socialsekreterare gör arbetet bra.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt när en professor i socialt arbete gör ett sådant klart uttalande. Jag delar socialministerens uppfattning att släktförhållanden spelar en viktig roll i dessa sammanhang. Man skall inte undervärdera de nätverk som slkten utgör för barnen i sådana sammanhang.

Det aktuella fallet som refererades i en kvällstidning gällde en 54-årig mormor som ville ta hand om sitt barnbarn. Vederbörande ansågs vara för gammal för att bli fosterförälder. Jag tycker att den formen av generella motiv är märkliga.

Jag önskar att det skulle komma ut ett klart budskap från politiskt håll om att mor- och farföräldrar inte är diskvalificerade att bli fosterföräldrar i sådana sammanhang. Man skall inte heller där generalisera, utan socialnämnderna måste göra vettiga prövningar.

Fru talman! Jag tror att det är angeläget att vi för en öppen politisk diskussion om metodfrågor inom socialtjänsten när det gäller denna form av angelägna beslut som fosterhemsplaceringar utgör. Jag vill ställa en fråga till socialministern. Går det att få Socialstyrelsens analys snabbare? Det dröjer ytterligare ett år. Socialstyrelsen har haft drygt ett år på sig. Jag menar att dessa frågor är så viktiga att man skall försöka få fram snabba analyser från Socialstyrelsens sida på den punkten.

Anf. 29 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! När vi gav uppdraget var vår bedömning att Socialstyrelsen behöver tiden fram till nästa år för att fullfölja uppdraget. Jag vågar inte på rak arm svara på om det är möjligt att skynda på utredningen ytterligare. Men det kan inte handla om mer än månader som det är möjligt att lägga utredningen närmare hitåt i tiden.

När det gäller de grundläggande utgångspunkterna och värderingarna är Göte Jonsson och jag helt överens. Jag tror heller inte att det generellt sett, precis som Göte Jonsson säger, finns ett motstånd mot detta synsätt inom socialtjänsten. De undantag som har rapporterats i medierna får snarare ses som undantag från huvudregeln. Men det är inte det enda undantaget. Det finns flera punkter som har varit föremål för kritik. Det är det som ligger bakom det uppdrag som vi har givit Socialstyrelsen.

Jag hoppas att de klara direktiv som Göte Jonsson talar om skall kunna gå ut så snart som möjligt. Om det kan ske före den tidpunkt då det nu är tänkt att Socialstyrelsen skall ha fullföljt sitt uppdrag eller först då vågar jag i dag inte ge något bestämt svar på.

Anf. 30 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för detta. Jag är också angelägen om att understryka att man inte skall göra generella bedömningar när det gäller sociala metodfrågor. Men jag tror att det är angeläget att vi för fram diskussionen kring sociala metodfrågor på ett mer aktivt sätt än vi har gjort, inte minst när det gäller den här formen av frågor. De är oftast belagda med sekretess.

De måste vara det. Man måste sköta och hantera frågorna på ett sätt som inger respekt och där man inte röjer integriteten.

Det var därför jag reagerade när en professor i socialt arbete gjorde denna mycket starka markering.

Jag skulle än en gång vilja understryka att jag vore tacksam om socialministern kunde se till att arbetet ändå påskyndas i den mån det är möjligt. Jag tror att det är angeläget att vi kan föra fram diskussionen och debatten om svåra metodfrågor i socialtjänsten på ett konstruktivt sätt.

Anf. 31 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Jag vill bara understryka det Göte Jonsson säger om metodutvecklingen i socialtjänsten. Jag tror att det är viktigt. Alldeles bortsett från den konkreta fråga vi nu diskuterar är det ingen tvekan om att socialtjänsten har ägnat för litet intresse och uppmärksamhet åt metodutvecklingsfrågor.

Socialstyrelsen har sedan några år tillbaka en ny roll. Den handlar mycket om utvärdering, uppföljning och metodutveckling. Vid Socialstyrelsen har det bildats någonting som kallas för CUS, dvs. Centrum för utvärdering av socialt arbete. Jag tror att det är en utomordentligt viktig verksamhet för att vi skall kunna utvärdera de metoder som används och få fram bättre metoder.

Jag tror att det är viktigt för socialtjänstens klienter, men det är också viktigt för att vi skall kunna använda resurserna i socialtjänsten på ett effektivt sätt i framtiden.

Anf. 32 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag delar socialministerns uppfattning på den punkten. Jag tackar för svaret och de positiva synpunkter socialministern har lämnat utifrån min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1993/94:531 om utfärdandet av främlingspass

Anf. 33 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Viola Furubjelke har ställt en fråga till mig om anknytningsin- vandrings till Sverige. Hon har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att ändra praxis eller lagstiftning så att utlänning utan pass beviljas främlingspass och därmed uppskjuten invandringsprövning när det är klarlagt att han gjort vad han kan för att erhålla passhandling vid sitt lands ambassad i Sverige.

Huvudregeln enligt utlänningslagen är att en utlänning som reser in eller vistas i Sverige skall ha pass. Undantagna är t.ex. utlänningar som har rätt till asyl och som beviljas permanent uppehållstillstånd. Då det är fråga om personer som åberopar anknytning som skäl för uppehållstillstånd och där det blir fråga om uppskjuten invandringsprövning är således passinnehav i princip en förutsättning för att uppehållstillstånd skall kunna medges.

Frågan blir då, vilken Viola Furubjelke önskar svar på, i vilka fall svenskt

främlingspass kan utfärdas då hemlandspass saknas. Enligt utlänningsförordningen får Invandrarverket, om en utlänning inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa sådan handling eller om det finns andra särskilda skäl, utfärda främlingspass för honom eller henne att gälla som pass.

Utlänningsnämnden har i maj 1993 i ett antal beslut uttalat att främlingspass bör kunna utfärdas om utlänningen efter en passansökan hos hemlandets myndigheter i Sverige eller i hemlandet förvägrats pass. Vidare anförde nämnden, och jag citerar nämndens beslutsmotivering, "att främlingspass bör kunna utfärdas, om det med hänsyn till utlänningens personliga förhållanden eller eljest skulle vara stridande mot humanitetens krav att med ett avslag på ansöknings om uppehållstillstånd tvinga honom eller henne att återvända till hemlandet".

Således bör en utlänning som saknar eget hemlandspass, och försökt men misslyckats med att få ett sådant, kunna ges främlingspass. Utlänningsnämnden har också i ett antal ärenden gjort en sådan bedömning.

Svaret på Viola Furubjelkes fråga blir därför att jag inte ser något behov av att ändra praxis eller lagstiftningen i detta avseende.

Anf. 34 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Vi har här i riksdagen i dag på ett mycket trevligt sätt uppmärksammat en av de milstolpar på vägen mot kvinnors jämställdhet som kvinnors rösträtt innebar. En annan fråga, som också är oerhört viktig, är att kvinnor skall få välja att leva med den man de har gift sig med och få möjlighet att leva utan hot om att mannen skall avvisas.

Det förmynderi som det faktum att Invandrarverket ifrågasätter ett äktenskaps seriositet eller ett förhållandes varaktighet innebär är inte värdigt ett svenskt samhälle på 1990-talet.

Vi har haft extremt långa väntetider för flyktingar i Sverige efter det att kriget i f.d. Jugoslavien utbröt. Det är naturligt att många av de relationer som då knyts mellan invandrande asylsökande män och svenska kvinnor kanske leder till äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden.

Det är de facto så, att män som kommer från Kosovo eller från något annat land där man inte har pass även efter maj 1993 avvisas därför att de inte får främlingspass.

Invandrarministerns svar ger sken av att allt redan är åtgärdat. Men i praktiken är det inte så. Jag har åtskilliga exempel på att så inte är fallet. Dessa män tvingas antingen tillbaka till sina länder, där de kanske skall göra militärtjänst eller riskerar att tas i förvar, eller utomlands för att söka uppehållstillstånd av anknytningskäl från något annat land. Ofta innebär detta väldigt svåra påfrestningar på det äktenskap som kanske nyligen är ingånget.

Menar invandrarministern att det redan fungerar som det är tänkt? Jag undrar då om hon vidtar några åtgärder för att kontrollera detta. Jag påstår nämligen motsatsen.

Anf. 35 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Viola Furubjelke har frågat mig huruvida det är möjligt att utfärda ett främlingspass om det är frågan om en uppskjuten anknytningsut-

redning. Om Viola Furubjelke däremot hade frågat mig om jag avser att göra några förändringar vad gäller möjligheten att söka uppehållstillstånd i Sverige av just anknytnings-skäl om man redan är här och inte har tvingats hem till sitt hemland – grundregeln i dag är ju att man skall söka utifrån – hade mitt svar blivit följande: Det ligger ett utredningsförslag på departementet som vi nu snabbbehandlar för att lägga fram en proposition för riksdagen. Det gör vi för att möjliggöra för sökande att få stanna i de fall där det är fråga om seriös anknytning och där det är uppenbart att man skulle få ja på sin ansökan om man hade sökt från hemlandet.

Man saknar helt förståelse för en princip som innebär att man först tvingas hem till sitt hemland för att söka där och sedan i alla fall får komma tillbaka för att få ja. Mitt svar är att jag avser att vidta ordentliga åtgärder och just åstadkomma en snabbbehandling.

Eftersom Viola Furubjelke hade koncentrerat sin fråga på om det i de fall då man faktiskt kan få tillstånd i Sverige utan att åka hem är möjligt att få passhandling är svaret att det är möjligt. Våra myndigheter har i praxisbeslut just intagit den ståndpunkten.

Anf. 36 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Det invandrarministern säger om att man skall snabbutreda och komma med ett förslag när det gäller dessa kvinnors möjlighet att få leva tillsammans med sina män och att männen skall få söka uppehållstillstånd av anknytnings-skäl från Sverige är glädjande. Men de passlösa asylsökande – de är ganska många i dag – förvägras fortfarande ett främlingspass. Jag har här flera ärenden, daterade den 17 januari och den 6 maj, där Invandrarverket hävdar att skälen och motiven till att ansökningarna avslås är att de sökande saknar hemlandspass. Man finner då ingen anledning att ge tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Det gäller män som kommer att bli uttagna till militärtjänstgöring. Separationen från familjen kan bli upp till fem år i en del fall.

Anf. 37 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Viola Furubjelke vet att jag inte kan gå in på detaljer i enskilda ärenden. Om man riskerar att skickas till stridshandling vid krigsskådeplats är det ett skäl att få asyl såsom krigsvägrare. Den frågan måste ha avgjorts innan, i grundärendet.

Handlar det om anknytningsinvandring är huvudregeln att man måste söka från hemlandet. Den inriktningen på politiken är inte bra. Det är alldeles uppenbart att detta är människor som lever tillsammans och avser att göra det även i fortsättningen, och då är det en omväg att behöva åka till hemlandet först.

När det gäller Invandrarverkets beslut kan jag bara hänvisa till det praxisbeslut som Utlänningsnämnden fattade i maj 1993 och som naturligtvis skall vara styrande för Invandrarverkets beslut i denna typ av frågor.

Anf. 38 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Vad är enligt invandrarministern ett rimligt skäl för att en person skall få göra sin ansökan från Sverige? I svaret talas om att det skall vara

”stridande mot humanitetens krav att med ett avslag på ansökningen om upphållstillstånd tvinga honom eller henne att återvända till hemlandet”. Vad menas med det? När en asylsökande riskerar att tas ut till militärtjänst, även om det inte är krig i landet, och då riskerar flera års separation från familjen, strider det mot humanitetens krav?

Anf. 39 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag kan inte se att de frågorna hänger ihop. Om det handlar om en asylsökande som hävdar krigsvägrarskäl, och det finns en påtaglig risk för att den asylsökande skickas till krigsskådeplats, skall han få uppehållstillstånd här, enligt krigsvägrarparagrafen. Det har inget med anknytning att göra.

Om man sedan går ifrån asylskälen och går över på anknytningsprövningen är huvudregeln, som jag har sagt, att man skall åka till sitt hemland och söka uppehållstillstånd därifrån. De reglerna är alldeles för snäva, enligt min uppfattning. Vi kommer att lämna ett förslag till riksdagen som lättar upp de reglerna. Det kommer att möjliggöra för fler personer att stanna här i Sverige, om de kan söka härifrån.

Anf. 40 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Låt mig då förtydliga med två exempel. En man kommer hit från Turkiet och söker asyl. Under tiden gifter han sig med en kvinna. De sammanbor i ett och ett halvt år. Sedan blir han avvisad. Han anmodas då att åka hem och ansöka om anknytningsinvandring. Han har inget pass. Invandrarverket hävdar att han kan få ett pass i sitt hemland. Kommer han hem, skall han göra militärtjänst i 18 månader. Han riskerar inte att skickas till en krigsskådeplats, men han blir ändå separerad från familjen under mycket lång tid. Det menar jag strider mot all humanitet.

En kosovoalban får avslag på sin asylansökan. Han har under tiden träffat en kvinna här, som han har gift sig med. Han blir anmodad att resa tillbaka till Kosovo för att skaffa sig en passhandling, för att han skall kunna ansöka om anknytningsinvandring hemifrån. Han kan inte få en passhandling i Kosovo. I alla händelser är han mycket rädd att han skall bli tagen i förvar. Han befinner sig i annat land, utomlands, men kan inte få ett pass.

Hur skall dessa män bete sig för att få leva tillsammans med de kvinnor som de har valt, som de älskar?

Anf. 41 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Som jag flera gånger har sagt anser jag att huvudregeln, att man måste åka tillbaka till sitt hemland och söka därifrån, är alldeles för snäv. Det är bakgrunden till att regeringen bestämt sig för att snabbbehandla denna fråga och lägga fram ett förslag för riksdagen, just för att undanröja situationer som de Viola Furubjelke pekar på. Men det är faktiskt Sveriges riksdag som stiftar lag i landet. Det gör inte vare sig regeringen eller utlänningsmyndigheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 42 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jan Jennehag har frågat mig vad regeringen avser göra för att rätta till den situation som uppstått i och med att Riksåklagaren lagt ned de av Jordbruksverket gjorda anmälningarna om bedrägeri i samband med omställningsstödet till jordbruket. Enligt Jennehag har det faktum att Riksåklagaren lagt ned anmälningarna upprört många. Jennehag menar också att rättssäkerheten hotas och att fusk uppmuntras och premieras.

Skälet till att Jordbruksverket anmält vissa jordbrukare till åklagare är att verket i vissa fall bedömt att jordbrukare uppsåtligt brutit mot gällande regler för omställningsstöd, och dessa jordbrukare bör därför, förutom att de blir återbetalningsskyldiga, även straffas för bedrägeri.

Det är emellertid viktigt att understryka att i de fall där Jordbruksverket har kunnat konstatera att gällande regler för omställningsstöd inte uppfyllts, skall felaktigt utbetalt omställningsstöd återbetalas. Så sker också, oavsett om ärendet anmälts till åklagare eller inte. Det betyder att fusk ingalunda uppmuntras eller premieras. Inte heller snedvrids konkurrensen.

Jordbruksverket anmälde i höstas två jordbrukare för misstänkt bedrägeri, eftersom de hade odlat prisreglerade grödor i strid med reglerna för omställningsstöd. Efter att både distriktsåklagare och regionåklagare lagt ned förundersökningen gick Jordbruksverket vidare med fallen till Riksåklagaren, som dock inte heller ansåg att något brottsligt uppsåt kan bevisas. Därför lades ärendena ned.

Det grundläggande kravet på att felaktigt utbetalda medel skall återbetalas ligger således fast och tillämpas.

Anf. 43 JAN JENNEHAG (v):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Det faktum att åklagarmyndigheterna inte ansåg att något brottsligt uppsåt kunde bevisas medför inte att detta inte kan få en viss signaleffekt. Om vi utgår från att det enda man riskerar om man fuskar med dessa regler är att behöva betala tillbaka det felaktigt utbetalda bidraget kan vi inte utesluta att det finns ett antal personer som "tar chansen". Det är möjligt att det är några som trillar över kanten. Det är möjligt att några får pengar som de inte borde ha fått, enligt reglerna. Det upprör rimligen dem som är varsamma med reglerna, håller sig till sanningen och vill värna om att hantera detta stöd på ett ärligt sätt. Detta är ett principiellt problem, alldeles oavsett om åklagarmyndigheterna i de redovisade fallen inte har funnit grund för en rättslig process.

Anf. 44 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag har viss förståelse för Jan Jennehags synpunkter. Om något brottsligt sker skall det beivras och bestraffas. Samtidigt är det ofta svårt att veta om det har varit fråga om brottsligt uppsåt eller bara oförstånd. Som Jan Jennehag säkert vet kan regeringen inte gå in i ett enskilt ärende och alltså inte påverka dessa speciella fall. Inte heller skulle en ändring av bestämmeelserna för omställningsstödet påverka dessa fall, eftersom utbetal-

ningarna gäller och man inte kan döma ut ett straff retroaktivt. En förändring i dagsläget påverkar inte hanteringen.

För närvarande har vi ingen anledning att se att detta har missbrukats i någon större omfattning. Man skall vara medveten om att alla typer av bidrag medför en viss risk för missbruk. Jag tror inte att vi har ett större felutnyttjande här än vad som kan vara rimligt i sammanhanget.

Anf. 45 JAN JENNEHAG (v):

Fru talman! Jag tror att jag och jordbruksministern är överens i sak om detta och att reglerna bör utformas på ett sådant sätt att de inte uppmuntrar till fusk. Jag är övertygad om att jordbruksministern för sin del kommer att hålla ögonen på detta fenomen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1993/94:532 om jakt på stora rovdjur

Anf. 46 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! John Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att åtminstone försvåra möjligheten att bedriva den grymma jakten på våra stora rovdjur.

Av våra stora rovdjur är det i första hand järv och varg som finns i så små stammar att deras fortsatta existens är hotad. En av flera orsaker till detta är att djurägare jagar rovdjuren för att de upplever rovdjuren som ett hot mot sina egna djur. För att skydda djurägarna mot förluster orsakade av rovdjur betalar staten ersättning för de skadade eller dödade djuren. Fr.o.m. den 1 juli 1995 skall nya regler gälla för denna ersättning. De skall bättre än de nuvarande tillgodose behovet av rättvisa för djurägarna samtidigt som skyddet för rovdjuren förbättras.

Trots dessa ersättningar förekommer ibland illegal jakt på rovdjur. Varken varg eller järv får jagas under någon del av året. Den som bryter mot det förbudet kan dömas för grovt jaktbrott.

John Andersson nämner särskilt den illegala jakten i fjällvärlden. Det handlar här om enorma arealer med få besökare. Länsstyrelsen har särskilda jakt- och naturbevakare anställda. Det är dock svårt att förhindra all illegal jakt. Det nya upplåtelsesystemet för jakt och fiske på statens mark i fjällvärlden kan leda till att antalet jaktbevakare ökar ytterligare. Med stöd av naturvårdslagstiftningen kan länsstyrelsen dessutom förbjuda att människor färdas eller uppehåller sig inom visst område, t.ex. ett område runt en järvlya.

Anf. 47 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag tycker att det är positivt att jordbruksministern pekar på det nya upplåtelsesystemet. Jag hoppas att det inte blir så starka stormar mot det nya upplåtelsesystemet så att det kommer att försvinna. Troligen finns det också andra åtgärder att vidta som att lätta på skoterförbudet åtminstone för en del av

ortsbefolkningen i fjällvärlden så att fler människor kommer in i fjällvärlden.

Man blir ju illa berörd av förföljelsen av t.ex. järven. Det fanns ett uppmärksammat fall för ett par år sedan vid norsk-svenska gränsen, där någon med snöskoter jagade en järv. Järven kördes över. Efter att han kvicknat till gjordes en ny vända då järven kördes över igen.

Nu har en sådan jakt återigen skett i Arjeplogsfjällen. En järv försökte under tre kilometer att komma undan sin skoteråkande plågoande innan den dödades i fjälltrakterna nordväst om Laisvall. Spåren visade att djuret körts på flera gånger under förföljelsen. Som jägare kan man inte se detta som regelrätta jakter utan som djurplågeri i högsta grad. På något sätt måste det stävjas.

De forskningsgrupper som undersöker och följer järven ser ju att det är en mycket hård förföljelse som den utsätts för. Järvstammen i Norrbottens fjällvärld har halverats sedan 1980-talet. En del forskare börjar frukta att den inte kommer att kunna överleva.

Anf. 48 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag hoppas att upplåtelsesystemet för jakten på statens mark i fjällvärlden skall kunna fortsätta. Eftersom vi så småningom får en utvärdering är det för tidigt att nu ta ställning till detta. Men jag tror att det har gått ganska bra.

Den typen av jakt med skoter som John Andersson nämner är uppenbarligen lagstridig på flera sätt. Att bedriva jakt med motorfordon är inte tillåtet och att dessutom plåga djur är enligt djurskyddslagen inte heller tillåtet, så det handlar här om straffbara handlingar.

Jag tror emellertid att attityden till viltet kan förändras genom den nya ersättningsform som riksdagen har beslutat om. Det nya ersättningsystemet baserar sig ju på förekomsten av rovdjur i stället för antalet skadade renar, vilket det vanligen är fråga om.

I och med att ersättningen utgår per rovdjur inom samebyns område blir det ett visst intresse från samebyn att hålla en balans, dvs. att man faktiskt får mer betalt om man har fler rovdjur inom området. Det är min förhoppning att detta skall lösa åtminstone en del av problemet.

Anf. 49 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag är helt överens med jordbruksministern om allt han sade i sitt inlägg. Jag vill bara återigen påpeka möjligheten att på något sätt lätta på restriktionerna.

Man kan tänka sig att ha extra tillsyningsmän och naturvårdare. Det finns ju människor bland ortsbefolkningen i skogslandet som har både intresse och vilja att se till att inget otillbörligt händer. Man borde kunna utöka omfattningen av den frivilliga eller lejda arbetskraften för att förhindra att den här typen av jakt skall kunna pågå. Det är ju fråga om ett fredat område för den stora allmänheten. Det är ingen som på skidor kan ta sig in på de områden där t.ex. järven har sitt tillhåll.

Anf. 50 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag vet att John Andersson är väl införstådd med att det handlar om områden med begränsad tillgänglighet. Om man i någon mån gör det möjligt för fler människor att vistas i området är det klart att det får en återhållande verkan på den här typen av illegal jakt. Å andra sidan är det också naturvärden av andra slag som skall skyddas. Därför vågar jag inte i dag uttala mig om ifall det skulle vara möjligt att lätta på begränsningarna i människors rörelsefrihet inom dessa områden.

Anf. 51 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag utgår från att jordbruksministern ändå kan ha detta i åtanke. Det kan ju finnas någon möjlighet att på något sätt utöka tillsynen. Man vet ju inte vad som kan hända framöver.

Anf. 52 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag har ingenting emot att ha detta i åtanke. Den förändring av jaktupplåtelsen som infördes var just en sådan förändring som kanske inte tidigare var förutsedd men som har gett ett ökat tillträde för människor inom visa områden. Det kan vara bra att ha detta i minnet när man tänker på just dessa frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1993/94:533 om minskning av renstammar

Anf. 53 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! John Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta nödvändiga initiativ för att övriga samebyar i landet vidtar samma åtgärder som Handölsdalens sameby när det gäller att minska ett för högt renantal.

Den 1 juli 1993 infördes en möjlighet för länsstyrelsen att vid vite förelägga en sameby att räkna sina renar. Länsstyrelsen skall underrättas om tid och plats för renräkningen för att kunna närvara och kontrollera hur renräkningen går till. Då infördes även en möjlighet för länsstyrelsen att vid vite förelägga en sameby att minska sitt renantal till det av länsstyrelsen bestämda.

De berörda länsstyrelserna har informerat samebyarna om de nya bestämmelserna och även kontrollerat renräkningar. Länsstyrelserna har numera en god bild av hur många renar det finns i samebyarna. Den minskning av renantalet i Handölsdalens sameby som John Andersson nämner i sin fråga är en följd av de nya bestämmelserna. För att slippa ett vitesföreläggande har samebyn genom en överenskommelse med länsstyrelsen åtagit sig att reducera sitt renantal till det tillåtna. Sådana överenskommelser finns även med andra samebyar. I något fall har dock länsstyrelsen behövt förelägga vite.

Såvitt jag kan bedöma fungerar de nya bestämmelserna bra. Samebyarna har informerats och länsstyrelserna följer utvecklingen för att vid behov

förelägga vite. Jag anser därför inte att några särskilda initiativ behövs från min sida.

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 54 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag får tacka jordbruksministern även för svaret på den här frågan.

Jag vill börja med att notera två saker till riksdagens protokoll. Den ena saken är att det mitt i all denna bedrövelse med renfrågan är välgörande att det åtminstone i ett fall nu är fastslaget att en sameby hade tre gånger mer renar än man hade rätt till, dvs. 14 600 renar i stället för tillåtna 6 000.

Den andra saken är det initiativ som togs av samebyn, och framför allt av landshövdingen i Jämtlands län, där man nu har påbörjat utslaktningen, så att man kommer ner till det tillåtna antalet. Jag vill särskilt nämna det.

Jag är inte överens med jordbruksministern om bedömningen att bestämmelserna fungerar bra. Tvärtom tycker jag att det blir värre och värre. Vi har nu råkat i delo med Norge också. Norge kräver 400 000 kr i skadestånd av svenska samebyar, för att renarna kommer över till Norge. När jag i morse åkte 9 mil till Vilhelmina för att flyga hit var det också renar överallt efter vägen.

Jag vet inte varifrån jordbruksministern har fått uppgiften att det fungerar på länsstyrelserna. Förra året var det 20 markägare i Västerbotten som gjorde anmälningar till länsstyrelsen, men alla framställningar lämnades utan åtgärd. Det gällde fem samebyar.

Dessa bestämmelser ger alltså länsstyrelsen bara en möjlighet, och de är inte tvingande. Man har också verkligen sett till att följa detta att bestämmelserna bara ger en möjlighet.

Det måste tas nya tag mot renplågan. Jag hoppas att det är möjligt att ta samma initiativ som har tagits av Handölsdalens sameby för att komma till rätta med det här problemet.

Anf. 55 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det råder ingen oenighet om problemet som sådant. Dessutom tycker jag att det exempel som John Andersson tar upp illustrerar just att de nya bestämmelserna fungerar väl. Vi skall komma ihåg att bestämmelserna infördes för knappt elva månader sedan, och de har inte tillämpats lika intensivt på alla håll.

I Jämtlands län har man goda exempel på att det har fungerat, med vitesföreläggande, med renräkningar och med kontakter mellan myndigheter och samebyar. Jag ser alltså inte något hinder för att liknande åtgärder kommer till stånd i de andra länen, dvs. i Västerbotten och Norrbotten. Jag ser snarare detta som en möjlighet för dessa län att följa exemplen från Jämtland och utnyttja de nya bestämmelserna för att komma till rätta med de problem som finns på vissa håll.

Anf. 56 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Ja, i Jämtland har man skött det här på ett bra sätt. Jag är mest bekymrad för länsstyrelsen i mitt hemlän, som har gett klara besked

om att man aldrig kommer att vitesförelägga. Jag har fått solklara besked om att man aldrig kommer att vidta åtgärder. Problemen blir därefter.

Den här frågan har också andra dimensioner. Vissa forskare säger nu att ekologin i hela fjällvärlden håller på att kollapsa, att krascha, genom det hårda betestrycket. Antalet fjällgås är under 200 exemplar i Sverige, och man har uppfödningar på flera ställen i Sverige för att klara den. Det är 30 år sedan det var lämmelår. Lämmeln är basföda för ugglorna och för fjällräven, och bägge arterna håller på att dö ut.

Jag förstår inte var naturvårdarna och djurvännerna håller hus när det gäller denna fråga. Det har gjorts inventeringar i Norge och Sverige som visar nedbetningen, och det är en skillnad som på dag och natt mellan Norge och Sverige.

Anf. 57 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Vi har under senare år noterat att det, i synnerhet vintertid, har varit mycket stora bekymmer för samebyarna att skaffa renbete. Vi har också på många håll noterat att renarna går på områden där de tidigare inte har varit. Allt detta tyder naturligtvis på ett för högt renantal. Samtidigt har svåra vintrar under senare tid inneburit en reduktion av renstammen för en del samebyar.

Jag tycker att det är intressant att lyssna på John Anderssons engagerade resonemang om ekologin i fjällvärlden. Det är någonting som jag tror att vi bör beakta i den fortsatta handläggningen.

Anf. 58 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag är mycket tacksam för att jordbruksministern visar sitt intresse genom det han sade sist i sitt inlägg.

Jag skulle också vilja ge jordbruksministern ett tips till nästa gång som samerna kommer och begär miljoner och åter miljoner för stödutfodring. Ställ villkor om att de samtidigt skall slakta ner renantalet! Jag tror att det skulle vara mycket välgörande. Det har ju blivit en vana, när det inte finns renbete, att bara knacka på jordbruksministerns dörr för att han skall öppna portmonnän. Där har jordbruksministern verkligen en chans att påpeka problemet och se till att någonting händer.

Anf. 59 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det kan finnas skäl att i detta sammanhang redovisa resultatet av det sista stödet till stödutfodring den senaste vintern. Från samehåll och även från länsstyrelserna antog man att det skulle behövas mellan 40 och 50 miljoner kronor i stöd för att stödutfodra. Efter en del resonemang anslogs högst 10 miljoner, under förutsättning att samerna själva betalade halva beloppet. Förbrukningen av medel uppgick till något över 3 miljoner. Det reducerade alltså behovet högst väsentligt, jämfört med det som samerna uppgav i inledningsskedet av diskussionerna.

Anf. 60 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag vill till slut understryka att jag tror att det är många berörda som verkligen måste ta krafttag, därför att det här problemet är

mycket större än man kanske vet om. En del låtsas inte se problemet, och det är ju lika farligt, oavsett vilken syn man har.

Någonting måste göras, annars kommer folket som bor i de här områdena att ta saken i egna händer, att stifta sina egna lagar – det är helt klart. Det är ju helt förkastligt, och det kan inte vara försvarligt, att detta problem bara får öka år efter år, i strid med gällande lagstiftning.

Anf. 61 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Låt mig bara säga att jag tycker att det i det här sammanhanget är viktigt att komma ihåg att samekulturen och renarna är en viktig del i vårt kulturliv och i landskapet i norra Sverige. Vi skall se till att det kan bevaras på ett positivt sätt. Ett sådant bevarande förutsätter naturligtvis både en balans gentemot ekosystemet och en balans gentemot folkopinionen. Det är min ambition att vi skall klara att hålla den typen av balans.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1993/94:526 om FN:s multilaterala upphandling

Anf. 62 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Lars Moquist har frågat mig om jag har för avsikt att vidta några åtgärder för att främja svenska företags möjligheter att slå sig in på den multilaterala upphandlingen inom FN.

I sin fråga refererar Lars Moquist också till en rapport framställd av ambassadör Göran Engblom. Den fullständiga titeln på rapporten är Satsa på utveckling, en studie av svenska främjandeåtgärder för att sälja svenska varor till de multilaterala utvecklingsorganen.

Det är just den problemställning som Lars Moquist belyser i sin fråga som ligger till grund för denna studie. Jag gav en projektgrupp i uppdrag att inom ramen för de svenska biståndspolitiska målen lägga fram förslag till effektiva, koordinerade och långsiktiga främjandeinsatser på det multilaterala upphandlingsområdet i syfte att öka den svenska andelen av upphandlingen.

I sin slutrapport lägger projektgruppen fram en rad åtgärder, där två centrala förslag är att inrätta en projektsamrådsgrupp för samverkan mellan näringsliv och statliga organ samt att ett nytt projektexportsekretariat inrättas inom UD. Detta framtida sekretariats främsta uppgift blir att genomföra en rad av de förslag till förbättrade främjandeåtgärder som finns listade i Satsa på utveckling. Jag räknar med att sekretariatet skall kunna påbörja sin verksamhet efter sommaresemestrarna.

Intresset från företagen har varit stort, och som ett steg i genomförandet av projektgruppens slutsatser arrangerar Utrikesdepartementet tillsammans med Handelshögskolan i Stockholm en konferens den 8 juni för stora och medelstora exportföretag för att ytterligare väcka intresse för de multilaterala organens verksamhet.

Anf. 63 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Jag tackar bistandsministern för det positiva svaret. Jag vill börja med att säga att min närvaro i kammaren i allmänhet och mina fram-

förda åsikter i synnerhet har många gånger gjort biståndsmministern bedrövad. Därför blev jag uppriktigt glad över Alf Svenssons spontana glädje för fyra dagar sedan, som också åtskilliga TV-tittare kunde bevittna. Jag tänker då på festen i Kapernaum.

Åter till FN-upphandlingen. Hösten 1992 fick jag under en månad förtroende som FN-delegat. Under mitt besök i New York uppgavs det att den totala FN-upphandlingen uppgick till ca 35 miljarder dollar per år, varav huvudparten sker genom Världsbanken och Utvecklingsbanken. Den del som är direkt anknuten till och mest intressant för svensk industri uppskattas till ca 2,5 miljarder dollar gå huvudsakligen via UNDP. Här ingår även UNICEF med sitt centrallager i Köpenhamn, IAPSO.

Svensk industri i allmänhet visar svagt intresse för den marknad som erbjuds genom FN. Vid mitt besök i FN upplystes det att det sker få personliga besök vid IAPSO i New York och Köpenhamn.

I förhållande till folkmängden är Sverige en av de allra största biståndsgivarna inom FN-systemet, men jämfört med andra västländer är Sverige en mycket liten leverantör till FN.

I Norge och Danmark har man genom ett samspel mellan stat och näringsliv vunnit stora framgångar, vilket framgår av Göran Engbloms rapport. Min fråga till biståndsmministern är: Kommer regeringen, dvs. UD-sekretariatet, att se närmare på det samspel mellan stat och näringsliv som finns i Danmark och Norge? Där har man ju lyckats mycket bättre än vad de svenska företagen har gjort.

Anf. 64 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag vill bildligt säga att jag är glad över att Lars Moquist var med om att förvandla vatten till vin i Kapernaum.

Sedan över till frågan. Jag är faktiskt ärligt glad över att den här frågan har ställts. Jag tror att det är väldigt viktigt att det förs ut till opinionsbildningen att denna kartläggning som Göran Engblom har gjort existerar. Jag vill också säga till Lars Moquist att vi har inviterat en rad kända svenska företagare, som borde vara intresserade av just den här typen av relationer, till information. Det visade sig att de verkligen var intresserade. Den engblomska kartläggningen har rekviderats av många svenska företag.

Jag hoppas också att det seminarium som vi skall ha tillsammans med Handelshögskolan ytterligare skall kasta bränsle på brasan. Det är precis som Lars Moquist säger, att svensk företagsamhet inte har hållit sig framme. Det finns säkert många rimliga förklaringar till detta, men eftersom det multilaterala kapitalet ökar och redan i dag är omfattande, anser vi – precis som Lars Moquist – att svenska företag bör kunna hålla sig framme mera än vad som är fallet. Vi är ju stora biståndsgivare.

Detta sekretariat skall nu kontinuerligt samla in och analysera multilaterala organs planer, rapporter och upphandlingar. I samarbete med Exportrådet skall man verka för att relationerna blir vida mer omfattande än vad som för närvarande är fallet. Det är en självklarhet att man också kommer att se på hur det fungerar i övriga Norden.

Anf. 65 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Det som Alf Svensson säger är intressant, att man har fått respons från svenska företag. De inser kanske att detta är en marknad för dem. Allt för få företag har uppmärksammat möjligheterna i den multilaterala upphandlingen.

Jag vill också diskutera frågan ur en annan synvinkel. Jag har litet grand berört hur mycket pengar det rör sig om. Enligt Göran Engblom upphandlades det 1992 enbart inom FN-systemet varor och tjänster för 20 miljarder US-dollar. Sverige har ju också spelat en framträdande roll i samband med fredsbevarande operationer. 1992 uppgick FN:s upphandling till 536 miljoner US-dollar, varav 0,15 % kom svenska företag till del, alltså bara en liten rännil. Det svenska bidraget till FN uppgick till 400 miljoner US-dollar. Av detta belopp gick ett återflöde på knappt 10 % till svensk industri. Motsvarande andel för Italien var 30 % och för Schweiz, Storbritannien och Frankrike 25–30 %.

Vi i Ny demokrati vill självfallet ha fri konkurrens utan statsbidrag. Men när man ser hur det går till i andra länder visar det sig att det inte är fråga om en konkurrens på lika villkor. Min avslutande fråga är: Kommer Alf Svensson i framtiden att acceptera att högre andel av vårt bistånd sker i form av bundet bistånd?

Anf. 66 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Återflödet på det multilaterala området har alltså inte varit vad man kunde förvänta sig, det är vi överens om Lars Moquist och jag. Det är ju därför som vi har satt i gång ett arbete.

När det gäller det bilaterala biståndet är återflödet 40–45 %, vilket inte är så litet, och det får man inte glömma.

Jag är mycket rädd för att plädera för bundet bistånd. Jag tror att det skulle slå ut möjligheterna för många utvecklingsländer att själva skaffa sig en ekonomisk tillväxt. Lars Moquist och jag kan nog ändå vara överens om att detta med att främja egen industri, eget näringsliv och eget jordbruk på utvecklingsländernas bekostnad – den risken finns ju alltid – är inte vad vi menar med regelrätt biståndsverksamhet.

Anf. 67 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Jag är nöjd med att jag har fäst den här frågan på biståndsministerns näthinna. Detta kan leda till åtgärder som är positiva för svenska företag. Det är ju mycket viktigt att vi alla hjälps åt för att tillvarata svenska affärsintressen.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1993/94:541 om erosionsproblemen vid kusterna

Anf. 68 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Per Stenmarck har frågat mig vilka initiativ jag nu är beredd att ta för att lösa erosionsproblem vid kusterna.

En diskussion ägde rum i februari 1994 på Miljö- och naturresursdepartementet med företrädare för myndigheter och forskare som är berörda av frågor som rör stranderosion. Mötet var informativt och gav en bra grund för fortsatta diskussioner med kommuner och länsstyrelser.

Ett möte med berörda Skånekommuner och Länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län ägde rum på departementet den 20 april. Under detta möte informerade kommunerna och länsstyrelserna om de erosionsproblem som finns längs den skånska kusten, vilka prioriteringar som görs regionalt och kommunalt och om de kontakter som finns mellan kommuner, forskare och myndigheter.

Särskilt intressant och berömvärt är att sju kommuner i Skåne har bildat ett Erosionsskadecentrum. Detta är en intresseförening som skall verka för att flexibel, kostnadseffektiv och miljöanpassad erosionsskyddsteknik utvecklas och som kan användas i förebyggande syfte för att därmed minimera de kostnader som erosion medför. Ytterligare 13 kommuner i Skåne, Halland och på Bornholm har visat intresse för föreningens verksamhet. Det första årsmötet hålls förresten just i dag, den 24 maj 1994.

Som jag redovisade i ett interpellationssvar tidigare i år, är det ett ansvar för myndigheter och forskningsinstitutioner att finansiera forskning och utveckling inom erosionsområdet. På kommunerna faller att uppmärksamma problemen och att ta hänsyn till dem i exempelvis sin fysiska planering.

Vad regeringen kan göra är att verka pådrivande på utvecklingen. Jag kommer därför nu närmast att medverka till att en diskussion mellan berörda kommuner och myndigheter kommer till stånd som en uppföljning av de tidigare nämnda mötena. Jag tror att vi, med de initiativ som har tagits från de inblandade parternas sida, nu verkligen har fört upp stranderosionsfrågorna på dagordningen.

Anf. 69 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Som jag ser det innehåller det en del positiva initiativ.

Det är ju inte första gången som frågan om vad som kan göras åt de stränder framför allt runt den skånska kusten som är skadade av erosion är aktuell. Frågan har varit uppe i åtskilliga fråge- och interpellationsdebatter. Efter behandling i jordbruksutskottet har också riksdagen gjort ett antal ställningstaganden.

Allvarligt i sammanhanget är, och har länge varit, att mellan varje debatttillfälle och utan att någonting konkret har gjorts förvärras situationen ytterligare. Nu görs det visserligen en del konkreta saker, men de görs i huvudsak av ett antal kommuner. Framför allt har Ystad gjort utomordentliga insatser genom att bygga ett stort antal s.k. hövder. Detta är naturligtvis bra. Under de år som denna fråga har diskuterats i riksdagen har jag försökt visa på att vår natur också är en nationell angelägenhet.

Jag hoppas att statsrådet med sina initiativ har rätt och att stranderosionsfrågorna därmed har förts upp på den dagordning där den, som jag ser det, alltför länge har saknats. Framför allt i ett landskap som faktiskt lider brist på allemansrättsligt tillgängliga områden är detta utomordentligt viktigt.

Detta har också riksdagen sagt. I ett betänkande från jordbruksutskottet

i december i fjor står det så här: Utskottet anser det viktigt att staten ikläder sig ett större ansvar dels för att påbörjade skyddsåtgärder skall kunna fullföljas, dels för forsknings- och teknikutveckling men också för genomförande av det fullskaleförsök som man tidigare talat om i betänkandet.

Min fråga blir därför: Vad har regeringen gjort för att leva upp till de tre konkreta krav som riksdagen ställde i detta betänkande?

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 70 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har tidigare redogjort för var ansvaret ligger. Jag noterar att man i jordbruksutskottet lägger väldigt mycket ansvar på staten, samtidigt som man inte redovisar varifrån vi skall få pengarna. Det är inte så enkelt att lösa finansieringsfrågan. På t.ex. Miljödepartementet finns det inga pengar som vi kan anvisa till den här typen av åtgärder. Däremot finns det finansieringsmöjligheter hos myndigheterna, om de tycker att det är rätt teknik som man stöttar och att det också är ett forskningsprojekt. Det är sådana diskussioner som pågår hela tiden.

Det finns ändå erfarenheter som visar att den här frågan inte är så enkel. Stränder slits på olika sätt, och man har provat olika metoder. Det kan t.o.m. vara så att om man skyddar en del av kusten kan det bli värre effekter på kringliggande delar. I andra länder har man gått över till sandsugning, och man flyttar tillbaka sanden hela tiden. Det kanske går där sanden är ren. Men vi vet att det finns också andra problem i det här aktuella området, så jag tror inte att det är särskilt enkelt med sandsugning heller.

Jag tycker att det är viktigt att vänta tills expertisen och våra forskare kommer fram till på vilket sätt det är bäst att göra de här sakerna. Då kommer man också att ställa upp med finansiering. Men att betala ett fullskaleprojekt rakt av utan att det finns pengar anvisade är väldigt svårt.

Anf. 71 PER STENMARCK (m):

Fru talman! I sitt svar säger statsrådet: "På kommunerna faller att uppmärksamma problemen - - - ." Det är riktigt. I det här fallet har man, som jag ser det, gjort betydligt mycket mer. Man har gjort allt arbete och stått för den allra största delen av kostnaderna för arbetet. Det tycker jag är något skevt.

Statsrådet har i olika sammanhang antytt möjligheten att inom ramen för de olika anslag som olika myndigheter har prioriterat just erosionsskadade stränder. Jag hoppas att det faktum att frågan nu förs upp på dagordningen är ett led i att göra sådana prioriteringar.

Jag skulle därför vilja fråga: Har de kontakter som nu varit och som statsrådet i sitt skrivna svar hänvisade till lett till något resultat och någon förståelse för den här typen av satsningar?

Anf. 72 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Det finns nog förståelse för att det här är ett stort problem och att problemen inte på något sätt minskat. Men jag hävdar fortfarande att det är nödvändigt för oss på departementet att lyssna på den expertis som finns i landet. På något sätt måste man grunda sina beslut på den expertisen som kommer fram till.

Det beslut som riksdagen har fattat i mars måste man från regeringens sida se över för att se hur vi skall hantera beslutet. Jag säger än en gång att det inte finns några medel anvisade. Därför är det inte särskilt enkelt att gå in i det nämnda fullskaleförsöket.

Det är inte bara nere i Skåne som man har erosionsproblem. Det finns problem längs älvrinkar osv. I de fallen har staten inte heller gått in. Det är inte bara Skånes erosionsproblem som vi skall diskutera.

Anf. 73 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Precis som statsrådet sade i sitt svar bildas det nu ett erosions-skadecentrum i Ystad. Detta är utomordentligt glädjande. Ett ännu oklart antal kommuner kommer att ingå i detta. Ett forskningscentrum för att försöka komma till rätta med problemen är ett viktigt initiativ. Jag delar statsrådets uppfattning att det är ett berömvärt initiativ. NUTEK har också utnämnt Ystad till centrum för att via ny teknik söka skydda stränderna. I det sammanhanget är det meningen att genomföra det fullskaleförsök som statsrådet talar om. Jag inser till fullo de ekonomiska problem som finns förknippade med det.

Låt mig avsluta med att uttrycka förhoppningen att det skall vara möjligt att genomföra ett sådant försök och att också staten, inte minst mot bakgrund av de olika beslut som fattats i riksdagen, skall vara med och göra de nödvändiga satsningarna på det här området.

Anf. 74 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har anteckningar från de möten som vi har haft på Miljödepartementet kring denna fråga. Vi har haft möten med myndigheterna i fråga, Naturvårdsverket, NUTEK, SGU och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning. Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, som numera kallas för Mistra, är inte färdig med fördelningen av medel. NUTEK, Naturvårdsverket och även SGU – framför allt NUTEK – finansierar i dag utvecklingen av teknik för skydd mot stranderosion. De säger att det är möjligt att inom två tre år ha fått fram en mer flexibel och miljöanpassad teknik. Man förordar samarbete med kommunerna, stöder det erosionsskadecentrum som har bildats och är beredd att med sitt teknikupphandlingsstöd medverka till introduktionen av ny erosionsskyddsteknik.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1993/94:535 om delningen av pensionsrättigheter

Anf. 75 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Harry Staaf har – med utgångspunkt från Riksskatteverkets påpekande att effekterna av en delning av pensionsrättigheter för makar födda år 1954 eller senare blir mer förutsägbara om garantipensionen beräknas utan hänsyn till vid delning överlåtten respektive mottagen pensionsrätt – frågat mig om jag kommer att verka för att denna frågeställning blir ytterligare belyst i det fortsatta utredningsarbetet.

Harry Staaf har ställt frågan mot bakgrund av att det i regeringens proposition (prop. 1993/94:250) om reformering av det allmänna pensionssystemet anges att det bör övervägas om inte också makar födda under åren 1935–1953 skulle kunna omfattas av delningssystemet och att huvudinriktningen bör vara att införa ett delningssystem även för den gruppen, förutsatt att det inte visar sig att ett sådant system skulle innebära betydande tekniska komplikationer.

I Pensionsarbetsgruppens betänkande (SOU 1994:20) om ett reformerat pensionssystem konstaterades bl.a. att effekterna av delning av pensionsrätt inom den inkomstrelaterade ålderspensioneringen samspelar i olika hänseenden med andra delar av det allmänna pensionssystemet. Delningen kan t.ex. innebära att pensionsrättigheter som överförts från den ena maken till den andra och registrerats på dennes pensionskonto inte ger upphov till en motsvarande högre livspension hos mottagaren på grund av att denne trots delningen kommer att få del av grundskyddet inom ålderspensionssystemet i form av den föreslagna garantipensionen. Det nyss redovisade påpekandet från Riksskatteverket ingick i verkets remissvar med anledning av arbetsgruppens betänkande.

Om jag har tolkat frågeställaren rätt önskar han besked om jag är beredd att i det fortsatta arbetet med reformering av det allmänna pensionssystemet överväga ett delningssystem för de aktuella åldersgrupperna, där garantipensionen beräknas utan hänsyn till den pensionsrätt som kan vara överlåtten respektive mottagen.

Det är min och regeringens uppfattning att ett system för delning av pensionsrättigheter skall införas för makar födda år 1954 eller senare och att möjligheten att införa ett sådant system även för makar födda under åren 1935–1953 skall övervägas. Den närmare utformningen av ett delningssystem är det för närvarande för tidigt att gå in på. Jag kan dock lova redan nu att den aktuella frågeställningen kommer att ytterligare belysas i det fortsatta arbetet.

Anf. 76 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag vill uttrycka mitt tack till statsrådet för svaret. Ur min synvinkel är svaret mycket tillfredsställande. Själv är jag mycket positiv till förslaget om delning av pensionsrätt mellan makar. Arbetsgruppen föreslog denna rätt för makar födda år 1954 och senare. Propositionen öppnar för en delning av pensionsrättigheter för makar som är födda åren 1935–1953, vilket jag är mycket positiv till.

Det som något oroar mig har inte så mycket med förslagen att göra, utan det har med den allmänna debatten att göra. Det framkommer också av Riksskatteverkets remissvar att man kanske avstår från att dela denna pensionsrätt därför att man tror att det kan påverka garantipensionen. Det är ju ingen mening att avhända sig en pensionsrätt om den som får pensionsrätten ändå skulle fått denna pension.

Men min uppfattning är att de allra flesta som denna delning av pensionsrätten har någon betydelse för har livsinkomster som ligger över den inkomst som berättigar till en garantipension. Det vore därför mycket olyckligt om man skulle avstå från att dela pensionsrätten därför att detta tal kommit upp.

Men nu sade statsrådet att han är beredd att verka för att den aktuella frågeställningen ytterligare belyses i det fortsatta arbetet. Det är jag mycket glad för.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1993/94:540 om musikterapi

Anf. 77 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Elisabeth Fleetwood har frågat vilka åtgärder statsrådet avser att vidta för att stimulera användningen av musikterapi i vården, enkannerligen i psykvården och demensvården.

Det finns i dag ett antal behandlingsformer och som används för att bearbeta t.ex. psykiska besvär utan att ha språket som det väsentliga redskapet. De patienter som av något skäl har svårt att uttrycka sig med hjälp av tal-språk kan ha svårt att dra nytta av psykoterapi som helt bygger på samtal. Musikterapi som Elisabeth Fleetwood tar upp i sin fråga används i arbetet med bl.a. utvecklingsstörda personer.

Enligt vad jag har erfarit är musikterapi en terapiform som uppskattas av många och som används på flera håll inom bl.a. hälso- och sjukvården. Dessutom har jag genom Psykiatriutredningens rapport om Psykiatri och dess patienter fått information om att de konstnärliga terapiformerna – där musikterapi ingår – börjar bli starkt efterfrågade på vissa håll.

Jag vill framhålla att det inte ingår i regeringens uppgifter att rekommendera vårdgivare m.fl. vilka enskilda terapimetoder som de bör använda i vård och rehabilitering. Som Elisabeth Fleetwood vet innebär bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen att det är sjukvårdshuvudmännens ansvar att bestämma hur vården skall organiseras och vad den skall innehålla för att man skall uppnå det övergripande målet om en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Avslutningsvis vill jag nämna att regeringen tidigare detta budgetår har vidtagit åtgärder för att öka tillgången till psykoterapi. Vi har tagit initiativ till att höja den särskilda ersättningen för psykoterapeutisk verksamhet som lämnas till sjukvårdshuvudmännen från 24,5 miljoner kronor för år 1993 till 39,5 miljoner kronor för innevarande år. Genom detta medelstillskott har patienterna fått ökade möjligheter att få psykoterapi till patientavgift och med högkostnadsskydd.

Anf. 78 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

I september månad – tror jag att det var – förra året befann jag mig i Värmland. Jag, tillsammans med Kulturutredningen, var på Hagegården Musikcenter, som så många av oss känner till. Jag träffade där rektor Gunnar Ahlmark för Ingensunds musikhögskola och ställde frågan hur man använde sin kunskap om musikterapi i vården och vilka möjligheter som det fanns att föra ut sådan terapi. Han blev glad för frågan, sade han. Han tog ett exempel som jag gärna skulle vilja skildra.

Man hade haft en patient som hade kramper. Man visste inte vad kramperna berodde på. Händerna var tätt slutna till bröstet och darrade. Patienten kunde inte lossa dem även om han ville, inte heller kunde någon i vården göra det. Man försökte då med musikterapi. Så småningom märkte man att händerna började vibrera. Efter ganska lång tid – jag känner inte till tidsintervallet – fick man ett avstånd mellan kroppen och händerna där man kunde lägga in en trumma. I och med det började vibrationerna naturligtvis ges ljud. Denna rytmen betydde, det fick jag lära mig av detta besök, att patienten fick kontakt med sig själv och – om man får uttrycka det så – med sin omgivning.

Det var för mig ett fantastiskt bevis för något som jag några gånger träffat på tidigare, nämligen att musiken och inte minst rytmen har en oerhörd betydelse för oss människor, även om vi inte är musikaliska. När jag talade med denne rektor sade jag att jag vid tillfälle skulle föra fram detta i riksdagen, eftersom jag tycker att detta är så väsentligt.

Min förhoppning är att man på olika vägar skall kunna stimulera användningen av denna musikterapi. Jag vet att det sker en sådan användning, men jag är också ganska övertygad om att den inte sker i den utsträckning som framför allt patienterna, men även samhället, skulle ha nytta av.

Anf. 79 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Den beskrivning som Elisabeth Fleetwood gjorde av ett fall där man haft glädje av denna metod är ett exempel som visar att man inte alltid kan använda – låt oss kalla dem – traditionella metoder, som jag snudgade vid i mitt svar. Det är väl inget tvivel om, vilket också Psykiatriutredningens rapport visade, att vissa patienter har glädje av denna form av behandling.

Ett sätt att få mer kunskap om detta var i och för sig det utredningsarbete som bedrevs inom Psykiatriutredningen. Tankegångarna i samband med riksdagens behandling av den proposition om psykiatri som under de närmaste veckorna kommer att behandlas här i riksdagen är att få till stånd en utredning som för första gången på mycket länge skall se över de metoder som används inom svensk psykiatrisk vård. Jag utgår från att detta är en av de saker som då tas upp.

Anf. 80 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Jag är glad över att höra det. Jag har själv för avsikt att hålla nära kontakt med Ingesunds musikhögskola. Jag är övertygad om att musikterapi finns på alla våra folkhögskolor, åtminstone tror jag det. Men nu har jag råkat få kontakt med denna skola och vill gärna försöka främja dess verksamhet utan att nedvärdera någonting som görs någon annanstans. Jag uppfattar musikterapi som sådan av ett sådant värde för människor med psykiska problem att vi måste se närmare över möjligheterna till att stimulera användningen av den.

Vi bör också, som statsrådet säger i svaret, försöka få våra huvudmän på detta område att observera vilken hjälp man kan ha av musikterapi. Jag ser det naturligtvis främst från mänsklig synpunkt. Jag är nämligen helt övertygad om att det är minst lika svårt att drabbas av en psykisk sjukdom som av

en fysisk. Vi måste se till att använda alla de möjligheter som finns när det gäller att hjälpa alla som vänder sig till psykvården.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1993/94:529 om virkesleveranserna till inlandssågarna

Anf. 81 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Bengt Hurtig har frågat mig vilka åtgärder jag avser föreslå för att inlandssågarna skall få tillgång till nödvändiga virkesleveranser.

Jag har vid flera tillfällen här i kammaren besvarat frågor om huruvida jag är beredd att föreslå några åtgärder som beror av staten helt eller delvis ägda företag. Jag har då sagt att det ankommer på företagets styrelser och ledning att besluta i sådana frågor. En sådan fråga är just Assidomän AB:s virkesleveranser till inlandssågarna. Denna beslutsordning gäller såväl privat ägda som helt eller delvis statligt ägda företag. Jag ser därför ingen anledning att ingripa i denna beslutsordning som också gäller för Assidomän AB.

Anf. 82 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret, även om det, som så många gånger tidigare, måste betraktas som tämligen enkelspårigt. Det ekonomiska livet är ibland mer komplicerat i verkligheten än i teorin.

Det finns ingen riktig marknad när det gäller leveranser av timmer till de många inlandssågarna. Domän har i många kommuner en helt dominerande ställning, och skogsägarna har rätt att samverka i Skogsägarföreningen och kan på sitt sätt naturligtvis påverka leveranserna till inlandssågarna. De privata skogsägarföreningarnas virke räcker över huvud taget inte. Jag menar att Domän utnyttjar sin marknadsdominans som leverantör av virket. Samhället har satsat en hel del på att sågarna skall överleva. För vårt läns vidkommande är de elva stycken. De har betraktats som en ryggrad i kommunerna. I dessa samhälleliga satsningar ligger bl.a. lokaliseringsmedel och Träman 90-programmet.

Nu hotas de flesta av de elva sågarna. Det handlar inte om att ingripa i en beslutsordning, utan det handlar om att diskutera hur virkesleveranserna skall klaras ut och hur problemen med sågarna skall kunna lösas.

Anf. 83 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag tror att Bengt Hurtig är väl medveten om den för närvarande rådande situationen vad gäller sågtimmer. Priserna är förhållandevis låga för råvaran, medan utpriserna från sågverken är goda. Det innebär att det råder brist på sågtimmer i och med att sågverksindustrin, men inte alltid skogsägarna, gör goda vinster.

Jag noterar att det framgår av riksskogstaxeringen att det finns en betydande tillgång på skogsråvara i Norrland. Det gäller naturligtvis att få ut mer till sågverken och till industrierna för att därmed även kunna ge ökad sysselsättning.

I de aktuella fallen vill jag påpeka att Assidomän måste agera rationellt som ett enskilt bolag. Assidomän har gjort så tidigare. I årsredovisningen har man aviserat sina intentioner. Det är inte så att sågtimret för Assidomän ligger kvar i skogen, utan det är fråga om vilket sågverk som sågtimret skall sågas på. Jag tycker inte att vi skall sätta ort mot ort i respektive del av Norrland.

Jag noterar att 45 % av leveranserna av sågtimmer i Arvidsjaur/Arjeplog kommer från Assidomän. Men jag anser samtidigt att det borde finnas möjligheter att få sågtimmer från andra delar av bestånden. Vi kommer att fortsätta att föra den redan påbörjade dialogen med sågverken. Vi avser att ta fortsatta initiativ i samtalen. Men de måste ske på frivillig basis där bägge parterna är beredda att hjälpa till att få fram mer timmer från skogen.

Anf. 84 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Det är i alla fall något att man är beredd att ställa upp i de diskussionerna.

I samband med bildandet av det nya bolaget med Assidomän och NCB skickade Näringsdepartementet ut ett pressmeddelande. Av pressmeddelandet framgår att bolaget har gjort klart för regeringen att den privata sågverksindustrin stärks av sammanslagningen. Det nya bolaget skall på kommersiella grunder fortsätta diskussionerna med övriga intressenter i skogsindustrin i frågor som rör den svenska virkesmarknaden.

Detta meddelande uppfattas delvis som ett stöd för att man på kommersiella grunder skall få möjlighet att köpa timret av en så stor leverantör som Domän.

Det är lätt att prata om marknadsmässiga villkor och grunder. Men det förutsätter att det finns en konkurrenssituation och ett realistiskt utbud som ligger i rimlig närhet av sågarna. Man skall inte tvinga sågarna att köpa fastigheter från Domän eller timmer från andra producenter som ligger långt bort från sågarna och därigenom få höga transportkostnader.

Anf. 85 TALMANNEN:

Jag får erinra om de tidsregler som gäller.

Anf. 86 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först vill jag gå tillbaka till sammanslagningen av Assidomän. Där fanns redan i årsredovisningarna markerat vilka intentioner som fanns, dvs. att av rationaliseringsskäl nyttja litet mer av råvaran i befintliga egna anläggningar. Däremot gjorde sammanslagningen att fokus flyttades från sågverk till pappers- och massaindustrier.

I ett läge där sågtimret betalas utomordentligt väl vill alla ha mycket, medan i lågkonjunkturer vill de ha mindre. Det gäller att få fler aktörer än Assidomän att flytta sågtimret ut ur skogarna. Det kan delvis vara en fråga om pris. Jag noterar att 55 % av sågtimret i Arvidsjaur/Arjeplog faktiskt kommer från andra leverantörer och att det finns en uppbyggnad av skogsråvara i Norrland.

Anf. 87 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Om det vore fråga om pris skulle inte Assidomän slå fast att man kommer att ta hand om huvudparten av virket för egen del. Det skall ske oavsett priset. Då utnyttjar Assidomän en dominerande ställning som leverantör av råvaror. Det kan rimligen inte vara i enlighet med de marknadsekonomiska principer som Per Westerberg i andra sammanhang brukar tala för.

Anf. 88 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag uppskattar Bengt Hurtigs mycket starka inlevelse i de marknadsekonomiska principerna.

Självfallet försöker Assidomän som varje rationellt kommersiellt bolag att göra det som bäst gynnar företagets egna intressen. Skulle företaget långsiktigt få mer betalt för sågtimret utanför koncernen är det naturligtvis mera rationellt att sälja det där. Däremot är det inte rationellt att göra kortsiktiga affärer genom att under en akut högkonjunktur sälja av sågtimmer i större utsträckning än vid en lågkonjunktur. Det skulle inte vara lönsamt för företagsgruppen i sig. Det finns inte någon statlig skyldighet vid sågtimmerförsörjning. Vi vill ta till vara hela det råvarubestånd som finns för att ge sysselsättning och arbetstillfällen i Norrland men också skälig ersättning till respektive ägargrupp.

Anf. 89 BENGT HURTIG (v):

Fru talman! Det är uppenbart att det för närvarande inte råder en riktig marknadsekonomisk situation. Det är självklart att den nya koncernen i första hand ser till sina egna intressen. Förut hade Domänverket ett regionalpolitiskt ansvar som i princip nu är borta.

Detta faktum leder inte säkert till att vi får någon maximal samhällsekonomisk effektivitet i den delen av landet. Samhället får ta på sig en mängd kostnader för att 5–10 av sågverken måste bomma igen. Då blir det naturligtvis en belastning på Arbetsmarknadsdepartementets budget och den sociala budgeten osv. De sågverken har ansetts vara en ryggrad i Norrlands inlands näringsliv. Vi har ett samhällsekonomiskt ansvar att de kan få fortsätta i så stor utsträckning som möjligt.

Anf. 90 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det är inte så att sågtimret från Norrbotten eller Arvidsjaur/Arjeplog dras ned till Sydsverige. Det är bara fråga om var sågtimret skall sågas, antingen vid något av Assidomäns sågverk eller något av de privata inlandssågverken eller kustaågverken. Då skapas sysselsättning där.

Jag är helt övertygad om att det, i enlighet med riksskogstaxeringens klart belysta redovisning av råvarutillgångarna i skogen i Norrland, med bättre prisbildning borde finnas möjligheter att få fram mer sågtimmer som totalt sett ger fler arbetstillfällen. Men även här behövs det god vilja från alla inblandade parter för att hjälpa till att få fram sågtimmer till industrin.

Anf. 91 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Då måste Assidomän vara beredd att diskutera priset. Den sysselsättningseffekt som eventuellt kan uppstå i de stora bulksågverken,

som tillverkar grova dimensioner som skickas till arabvärlden, är betydligt mindre än den som kan uppstå i de mindre sågverken med en hög förädlingsgrad. Däri ligger ett samhällsekonomiskt ansvar.

Prot. 1993/94:109

24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 92 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag skall fatta mig kort.

Visst skall Assidomän diskutera priset. Det gäller att få fram mycket sågtimmer. Det är inte i första hand sysselsättningen utan det är förädlingsvärdet som vi skall leva av och som skapar välfärden. Det måste göras rationellt. Jag tror att det går att få fram mer sågtimmer i Norrbotten och Västerbotten, precis som riksskogstaxeringen pekar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1993/94:537 om stödet till innovatörer och uppfinnare

Anf. 93 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Margareta Viklund har frågat mig om jag är beredd att verka för ytterligare stöd till innovatörer och uppfinnare, utöver bildandet av stiftelsen Innovationscentrum med medel från Fond 92-94.

Innovationsverksamhet har stor betydelse för att öka tillväxt, sysselsättning och förnyelse i ekonomin. Nivån på innovationsverksamheten är beroende av såväl enskilda personers förmåga och kompetens som ett klimat som främjar och premierar kunskap, kreativitet och förnyelse. Det finns inget enkelt sätt att främja innovationer, eftersom en rad olika faktorer samverkar. Det mest grundläggande är dels att det finns goda allmänna förutsättningar för företagen, dels att utbildningsnivån är hög. Regeringen har initierat en rad åtgärder av generell karaktär. Dessa omfattar bl.a. skattereformer, skärpt konkurrenslagstiftning, privatisering, avreglering och reformering av regler som hämmat ett effektivare resursutnyttjande. Vidare har regeringen tillfört marknaden för både riskkapital och riskvilligt kapital ökade resurser. Exempel på sådana åtgärder är nyföretagarlånet, teknikbrostiftelserna och Innovationscentrum.

Regeringen har för avsikt, som redovisats i årets budgetproposition, att uppdraga åt NUTEK att lämna förslag på olika insatser för att stimulera innovationsverksamhet. De åtgärder som kan övervägas är t.ex. att genomföra Innovationsutredningens förslag om årlig innovationsvecka, stipendier och framtagning av undervisningsmaterial avseende innovationer och uppfinnarens arbete. Regeringen avser att ge Innovationscentrum riktlinjer för att, utöver innovationsstödet, även finansiera sådan verksamhet.

Anf. 94 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret. Ganska ofta får vi nu för tiden rapporter i TV och i andra massmedier om att dagens innovatörer har det rätt jobbigt. De har svårt att själva skörda frukterna av sin idé eller sin uppfinning liksom även att låta den komma det svenska närings-

livet till del. Det verkar att vara krångliga vägar att gå för att få en produkt erkänd, betrodd och insatt i produktionen. Många idéer har därför antingen hamnat i papperskorgen, fångats upp av utländska uppköpare eller lagts i någon skrivbordslåda.

Orsaker till att nya innovationer inte har lett till något nyföretagande är bl.a. svårigheter att få fram riskkapital till innovationsprojekt i tidiga stadier och att byråkratin tar i anspråk resurser som skulle kunna användas konstruktivt i företaget, att uppfinnare nedvärderas socialt, att skatteregler inte gynnar uppfinnare och finansärer och att uppfinningar exporteras i stor skala utan att tas till vara i svenskt näringsliv.

Men det verkar vara en omsvängning på gång i skuggan av kris, lågkonjunktur och arbetslöshet, och det är ju bra. Regeringen har, som näringsministern också påpekar, vidtagit en mängd åtgärder för att generellt förbättra företagsklimatet: skärpt konkurrenslagstiftning, avreglering, förbättrade skattevillkor för företagande m.m.

Innovationsutredningen föreslog en rad åtgärder för att förbättra innovationsklimatet i Sverige. Bl.a. föreslogs att royaltyinkomst skulle skattebefrias de två första åren och därefter beskattas som inkomst av kapital. Det skulle höja innovationstakten och minska förutsättningarna för att placera royaltyinkomster utomlands. Jag vet att det fordras intresse, engagemang, kunskap, fantasi, kreativitet och en mängd andra goda egenskaper för att kunna bedöma om en idé är gångbar, men åtgärder som exempelvis skattebefrielse av royaltyinkomster skulle enligt min uppfattning innebära att fler idéer prövades till gagn för näringslivet och den svenska ekonomin. Är näringsministern beredd att verka också för en sådan förbättring för innovatörerna?

Anf. 95 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det senare förslaget är inte det som jag själv främst är inställd på att driva. Det som jag främst vill driva är i stället det s.k. riskkapitalavdraget, som jag själv har initierat utredningar om. Det var också ett av Innovationsutredningens huvudförslag. Detta förslag grundar sig på det amerikanska s.k. business-angel-systemet, som är ett sätt att få en skattekredit om man är beredd att i minst fem år binda kapital i tidiga innovationsskeden. Det har stått för finansieringen av ungefär 80 % av mindre utvecklingsprojekt i USA under senare år och har därmed varit utomordentligt framgångsrikt.

Jag vill gärna försöka skapa förutsättningar för att finansiera ett sådant program inom ramen för statsbudgeten. Det misslyckades vid det gångna årsskiftet, men jag driver frågan alltså.

När det gäller övriga åtgärder som vi har vidtagit vill jag nämna att det är fråga om en flerdubbling av insatserna för innovations- och uppfinnarverksamheten. Vi har också gjort insatser för teknikspridning genom att utifrån de bästa exempel som vi har kunnat se i andra länder försöka "gifta samman" entreprenörerna med forskarna för att backa upp avknoppningar från stora företag, så att man kan få fram nya projekt och nya produkter och därmed ny teknik.

Det tar dock tid innan denna typ av åtgärder hinner verka. Det har gjorts

väldigt mycket i detta sammanhang under de senaste åren, och det är egentligen riskkapitalavdraget som jag själv saknar i arsenalen för att skapa ett utomordentligt konkurrenskraftigt innovationsklimat i Sverige.

Prot. 1993/94:109
24 maj 1994

Svar på frågor

Anf. 96 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag tycker att det är mycket bra att dessa frågor kommer upp och att näringsministern är beredd att satsa på innovatörerna. När jag är ute på olika håll i landet kommer väldigt många fram med sina problem just på detta område. Man vet inte riktigt vilka vägar man skall gå. Man har mycket bra idéer men ont om pengar, och man vet inte hur man skall kunna få fram sin idé till en verklig produkt.

Om vi kan få tag i alla dessa goda idéer, tror jag att vi ännu bättre skulle kunna hjälpa Sverige på fötter. Jag tror att vi i Sverige är ganska duktiga. Om vi kan göra något som leder till att innovatörerna känner att de har en kanal för att nå fram med sina projekt, tror jag att vi kan hjälpa väldigt många.

Anf. 97 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tror dock att man först skall vara klar över att inte alla idéer och uppfinningar är bra. Det är en utomordentligt smärtsam och svår uppgift att sortera ut vad man kan stödja och satsa på. Jag är därför ytterst attraherad av tanken på riskkapitalavdraget. Genom ett sådant skulle många privata intressenter kunna göra utvärderingar, och därmed skulle det också kunna bli många att söka stöd från.

När det gäller de aktuella åtgärderna vill jag bara peka på att det den 1 februari i år inrättades en het linje till NUTEK med ett 020-nummer. Genom den kan man få möjlighet till råd och råd från staten på det här området.

Det är vidare så att ett antal som inte har fått stöd kanske borde ha fått det samtidigt som kanske många får stöd utan att de borde ha fått det. Det är oundvikligt inslag i den process som förekommer i ett sådant här sammanhang.

Anf. 98 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! När det gäller finansieringen finns det en brist på s.k. grodd- och startkapital, som kan fungera som en länk innan projektet har kommit i gång. Det är i denna gråzon som många tappar tron och lusten att fortsätta. Dessutom kan signalerna där gå till intressenter i andra länder som kan vara villiga att stödja ett projekt. Kommer det som näringsministern säger och alla de åtgärder som har blivit vidtagna och som kommer att vidtas att minska grodd- och startkapitaltiden?

Anf. 99 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill först säga att de årliga anslagen till det direkta innovationsstöd som förmedlas via NUTEK:s innovationscentrum har drygt tredubblats. De s.k. teknikbrostiftelserna är satsningar därutöver, där man speciellt försöker att få ut mer av produkter från högskolornas högteknologiforskning, inte bara akademiska uppsatser utan sådant som kan ge verkliga jobb och investeringar.

När det gäller grodd- och startkapital har vi gjort en mycket kraftig ökning, och det gäller att försöka utvärdera resultatet av detta, så att man inte tar alltför många steg samtidigt.

Vad beträffar royaltyintäkterna vill jag kort bara nämna att det i Sverige i stort sett råder en balans mellan intäkter och utgifter vad gäller royaltier, där vår mycket stora läkemedelsindustri står för en stor del. Därmed är inte sagt att läget inte kan bli bättre. Det kan det bli.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1993/94:KU30
Skatteutskottets betänkanden 1993/94:SkU30, SkU35, SkU39 och SkU40
Lagutskottets betänkanden 1993/94:LU29, LU30, LU33, LU36 och LU37
Kulturutskottets betänkanden 1993/94:KrU30 och KrU31

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Förslag
1993/94:RR10 Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre

Konstitutionsutskottets betänkande
1993/94:KU36 Normgivningsfrågor på dataskyddsområdet, m.m.

Finansutskottets betänkande
1993/94:FiU23 Oförutsedda utgifter för budgetåret 1994/95

Kulturutskottets betänkanden
1993/94:KrU29 Den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten
1993/94:KrU33 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Jordbruksutskottets betänkanden
1993/94:JoU21 Åtgärder mot buller i fjällområden och skärgårdar m.m.
1993/94:JoU25 Lag om behörighet att utöva veterinäryrket
1993/94:JoU27 Licensområden för älgjakt m.m.

Näringsutskottets betänkanden
1993/94:NU17 Energipolitik
1993/94:NU22 Handel med el i konkurrens

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
1993/94:AU15 Ändringar i arbetsmiljölagen

Anmäldes att följande fråga framställts

den 20 maj

1993/94:544 av *Bo Nilsson* (s) till näringsministern om svensk varvsindustri:

Riksdagen beslöt den 13 april 1994 på förslag från näringsutskottet beträffande stöd till svensk varvsindustri följande:

Med hänsyn till den utsatta situation som varvsföretagen nu till följd av snedvridna konkurrensförhållanden befinner sig i anser utskottet att det nogå bör prövas att under våren 1994 vidta åtgärder som kan förbättra konkurrenssituationen för svensk varvsnäring. EKN bör sålunda skyndsamt redovisa det uppdrag man fått av regeringen. Om EKN:s uppdrag resulterar i förslag till åtgärder som syftar till likvärdiga garantivillkor för den svenska varvsnäringen i förhållande till dem som gäller i jämförbara konkurrentländer bör regeringen skyndsamt genomföra dem i lämplig form.

Regeringen bör vidare göra en översyn av konkurrensvillkoren i övrigt för svensk varvsnäring och återkomma till riksdagen med förslag som syftar till att varvsnäringen i Sverige får likvärdiga konkurrensförhållanden med varvsindustrin inom OECD. EKN har redovisat sitt uppdrag den 21 april 1994.

Min fråga blir följaktligen:

Vad avser näringsministern göra under våren 1994 för att svensk varvsindustri skall få likvärdiga konkurrensvillkor med övriga länder?

20 § Kammarerna åtskildes kl. 20.09.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 15 § anf. 90 (delvis) och av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 24 maj

1 § Justering av protokoll	1
2 § Svar på fråga 1993/94:500 om Gotlands status i ett EU-perspektiv Statsrådet Ulf Dinkel Spiel (m) Kenneth Attefors (nyd)	1
3 § Svar på fråga 1993/94:501 om försäljning av ubåtar till Pakistan Statsrådet Ulf Dinkel Spiel (m) Bengt Hurtig (v)	4
4 § Svar på fråga 1993/94:523 om svartjobb inom anläggningsbranschen	6
Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Sten Andersson i Malmö (m)	
5 § Svar på fråga 1993/94:536 om den särskilda avgiften för kataloguppgifter	9
Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Harry Staaf (kds)	
6 § Svar på fråga 1993/94:539 om fosterhemsplaceringar	11
Socialminister Bengt Westerberg (fp) Göte Jonsson (m)	
7 § Svar på fråga 1993/94:531 om utfärdandet av främlingspass ...	13
Kulturminister Birgit Friggebo (fp) Viola Furubjelke (s)	
8 § Svar på fråga 1993/94:527 om omställningsstödet	17
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c) Jan Jennehag (v)	
9 § Svar på fråga 1993/94:532 om jakt på stora rovdjur.	18
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c) John Andersson (-)	
10 § Svar på fråga 1993/94:533 om minskning av renstammar	20
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c) John Andersson (-)	
11 § Svar på fråga 1993/94:526 om FN:s multilaterala upphandling	23
Statsrådet Alf Svensson (kds) Lars Moquist (nyd)	
12 § Svar på fråga 1993/94:541 om erosionsproblemen vid kusterna	25
Statsrådet Görel Thurdin (c) Per Stenmarck (m)	
13 § Svar på fråga 1993/94:535 om delningen av pensionsrättigheter	28
Statsrådet Bo Könberg (fp) Harry Staaf (kds)	

14 § Svar på fråga 1993/94:540 om musikterapi	30	Prot. 1993/94:109 24 maj 1994
Statsrådet Bo Könberg (fp)		
Elisabeth Fleetwood (m)		
15 § Svar på fråga 1993/94:529 om virkesleveranserna till inlandsså- garna	32	
Näringsminister Per Westerberg (m)		
Bengt Hurtig (v)		
Talmannen (om debattreglerna)		
16 § Svar på fråga 1993/94:537 om stödet till innovatörer och uppfin- nare	35	
Näringsminister Per Westerberg (m)		
Margareta Viklund (kds)		
17 § Förnyad bordläggning	38	
18 § Bordläggning	38	
19 § Anmälan om fråga 1993/94:544 av Bo Nilsson (s) om svensk varvsindustri	39	

